

DABAS LIEGUMA „NOMAVAS PURVS” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS

**Pasūtītājs: Zemgales plānošanas reģions
Finansēts no Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta**

**Dabas liegums atrodas
Viesītes novadā un Jēkabpils novadā (pirms administratīvās
reformas – Viesītes lauku teritorija un Kalna pagasts)**

Plāns izstrādāts laika posmam no 2011. gada līdz 2021. gadam

Izstrādātājs: SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”

Projekta vadītājs: Valts Vīlnītis

Rīga, 2010. gada decembris

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti/speciālisti:

Pēteris Lakovskis – ainavu un teritorijas plānošanas eksperts;
Egita Zviedre – ezeru bioloģiskās daudzveidības eksperte;
Ilze Rēriha – biotopu eksperte, botāniķe;
Elmārs Pēterhofs – meža biotopu, ornitofaunas un zīdītāju faunas eksperts;
Margita Deičmane – abinieku eksperte;
Raimonds Cibuļskis – bezmugurkaulnieku eksperts;
Oskars Beikulis – kartogrāfisko datu analīzes speciālists;
Anete Pošiva – kartogrāfe, koordinatore.

Plāna izstrādes uzraudzības grupa:

Anita Namatēva – Dabas aizsardzības pārvaldes Teiču dabas rezervāta administrācijas Plānošanas un ekspertīzes daļas vecākā eksperte;
Guna Novika – Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālās vides pārvaldes Kontroles daļas vecākā inspektore;
Aina Everte – Valsts meža dienesta Sēlijas virsmežniecības inženiere meža un vides aizsardzības jautājumos;
Sandra Līckrastiņa – Valsts akciju sabiedrības „Latvijas valsts meži” Dienvidlatgales mežsaimniecības vides speciāliste;
Dzidra Nartiša – Jēkabpils novada pašvaldības teritoriālās plānošanas speciāliste;
Svetlana Puzāne – Viesītes novada pašvaldības nekustamo īpašumu speciāliste.

Kopsavilkums	5
1. Aizsargājamās teritorijas apraksts	9
1.1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR AIZSARGĀJAMO TERITORIJU	9
1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi teritoriālais sadalījums	9
1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts	11
1.1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā pašreizējā teritorijas izmantošana un atļautā (plānotā) izmantošana	14
1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums	14
1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	14
1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums	15
1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā	15
1.2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS ATTIECAS UZ KONKRĒTO AIZSARGĀJAMO TERITORIJU	15
Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti	15
Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti	16
Starptautiskās saistības	22
1.3. ĪSS AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	23
1.3.1. Klimats	23
1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija	23
1.3.3. Hidroloģija un ūdens kvalitāte	23
1.3.4. Augsne	25
1.4. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS	27
1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība	27
1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju	27
1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi	27
1.4.3.1. Mežsaimniecība	27
1.4.3.2. Medības	32
1.4.3.3. Citi izmantošanas veidi	32
2. Aizsargājamās teritorijas novērtējums	34
2.1. AIZSARGĀJAMĀ TERITORIJĀ KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN FAKTORI, KAS TO IETEKMĒ	34
2.2. AINAVISKAIS NOVĒRTĒJUMS	34
2.3. BIOTOPI, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	35
2.3.1. Purvu biotopi	37
2.3.2. Meža biotopi	38
2.3.3. Saldūdens biotopi	40
2.4. SUGAS, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN SUGAS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	41
2.4.1. Flora	41
2.4.2. Fauna	42
2.4.2.1. Putni	42
2.4.2.2. Zīdītāji	44
2.4.2.3. Abinieki	44
2.4.2.4. Bez mugurkaulnieki	46
2.6. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS ...	49

3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu.....	51
3.1. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA UN ĪSTERMIŅA MĒRĶI	51
3.2. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI.....	52
4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos	59
5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam	60
5.1. PRIEKŠLIKUMS TERITORIJAS ZONĒJUMAM	60
5.2. PRIEKŠLIKUMI AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM	60
6. Izmantotie informācijas avoti.....	65

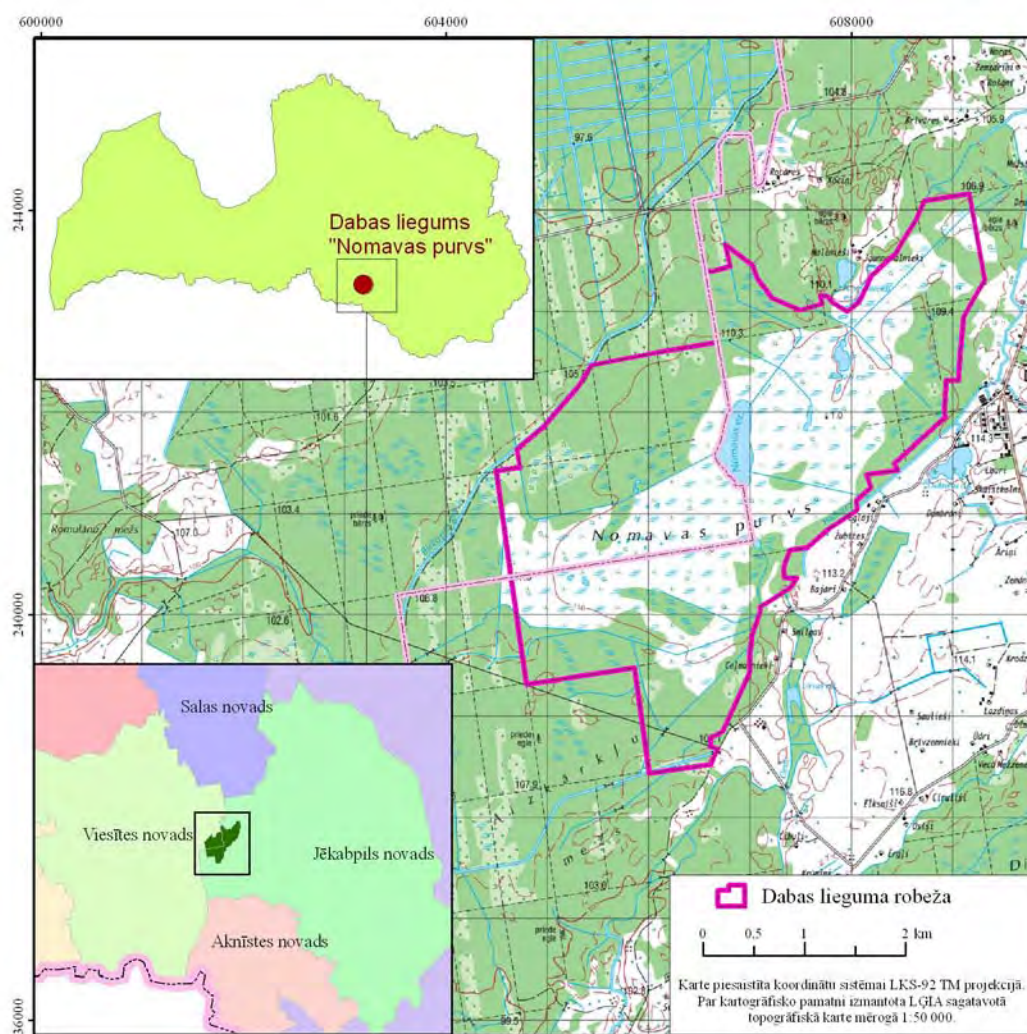
PIELIKUMI

1. pielikums. Dabas liegumā „Nomavas purvs” konstatēto augu sugu saraksts
2. pielikums. Dabas liegumā „Nomavas purvs” ligzdojošo putnu sugu saraksts
3. pielikums. Dabas lieguma „Nomavas purvs” dabas aizsardzības plāna izstrādes informatīvās sanāksmes un uzraudzības grupas sanāksmju protokoli
4. pielikums. Pielikums individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem – 1. pielikums. Specializētās zīmes noformējums un izmantošanas kārtība
5. pielikums. Līdz dabas aizsardzības plāna sabiedriskajai apspriešanai saņemtie komentāri
6. pielikums. Pārskats par dabas aizsardzības plāna sabiedrisko apspriešanu
7. pielikums. Viesītes novada domes un Jēkabpils novada domes atzinums un komentāru tabula

Kopsavilkums

Dabas liegums „Nomavas purvs” atrodas Latvijas dienvidu daļā, aptuveni 17 km no Lietuvas robežas (skat. 1. attēlu). Lieguma teritorija ietilpst divos novados – Viesītes novadā (pirms administratīvās reformas Jēkabpils rajona Viesītes lauku teritorija) un Jēkabpils novadā (pirms administratīvās reformas Jēkabpils rajona Kalna pagasts). Lieguma platība ir 1285 ha. Viesītes novadā atrodas 370 ha jeb 29% dabas lieguma platības un tas aizņem 0,57% novada teritorijas. Jēkabpils novadā atrodas 915 ha (71%) lieguma teritorijas un tas aizņem 1% novada teritorijas.

Dabas liegums „Nomavas purvs” nodibināts 1987. gadā. Laikā no 2001. līdz 2004. gadam notikušā projekta „Latvijas Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD /Natura 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” ietvaros notika dabas lieguma teritorijas apsekošana un tajā atrodamo sugu un biotopu novērtēšana. 2005. gadā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” grozījumiem „Nomavas purvs” noteikts kā Natura 2000 teritorija.

1. attēls. Dabas lieguma „Nomavas purvs” atrašanās vieta

Dabas lieguma būtiskākās dabas aizsardzības vērtības ir tajā esošais saldūdens, purva un meža biotopu komplekss, kas nodrošina dzīvotni retām un aizsargājamām putnu, bezmugurkaulnieku un augu sugām.

Dabas liegumā konstatēti 7 Eiropas nozīmes aizsargājamie biotopi:

- 3160¹ Distrofi ezeri;
- 7110* Neskarti augstie purvi;
- 7140 Pārejas purvi un slīkšņas;
- 7150 Ieplakas purvos;
- 7120 Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās;
- 91E0* Purvaini meži;
- 9010* Veci vai dabiski boreālie meži.

Dabas liegumā konstatētas vairākas Eiropas un Latvijas nozīmes retas un aizsargājamās sugas:

- 3 Latvijā aizsargājamās un 2 Eiropā aizsargājamās augu sugas;
- 10 Latvijā aizsargājamās un 11 Eiropā aizsargājamās putnu sugas;
- 1 Latvijā aizsargājama un 2 Eiropā aizsargājamās zīdītāju sugas;
- 3 Eiropā aizsargājamās abinieku sugas;
- 2 Latvijā aizsargājamās un 1 Eiropā aizsargājama bezmugurkaulnieku suga.

Dabas liegumam līdz šim nav ticis izstrādāts dabas aizsardzības plāns un pieņemti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

2010.-2011. gadā izstrādājamais dabas aizsardzības plāns tiek sagatavots atbilstoši 09.10.2007. Ministru kabineta noteikumiem Nr. 686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (grozījumi 27.01.2009.). Uzsākot dabas aizsardzības plāna izstrādi, 2010. gada 17. februārī Viesītes novada domē tika organizēta informatīvā sanāksme (skat. 3. pielikumu). Pēc šīs sanāksmes tika izveidota dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupa, kuras pirmā sanāksme notika 2010. gada 26. jūlijā (skat. 3. pielikumu). 2010. gada 27. augustā notika uzraudzības grupas otrā sanāksme, kurā tika apstiprināta plāna nodošana sabiedriskajai apspriešanai, veicot tajā nepieciešamās korekcijas (skat. 3. pielikumu). Dabas aizsardzības plāna sabiedriskā apspriešana norisinājās no 2010. gada 15. septembra līdz 1. oktobrim, tās ietvaros 2010. gada 27. septembrī notika sabiedriskās apspriešanas sanāksme (skat. 6. pielikumu). 2010. gada 21. oktobrī notika Viesītes novada domes sēde un Jēkabpils novada domes sēde, tajās deputāti sniedza pozitīvu atzinumu par dabas aizsardzības plānu; Jēkabpils novada domes atzinumā lūgts precizēt apsaimniekošanas pasākumu sadaļu (skat. 7. pielikumu). 2010. gada 4. novembrī notika dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupas pēdējā sanāksme, kurā uzraudzības grupas locekļi apstiprināja, ka plāns izstrādāts atbilstoši MK noteikumu Nr. 686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” prasībām (skat. 3. pielikumu).

Izstrādājot dabas lieguma „Nomavas purvs” dabas aizsardzības plānu 2011.-2021. gadam, tika izvirzīti dabas lieguma apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi.

¹ ES aizsargājamo biotopu kodi

Ilgtermiņa mērķis

Dabas lieguma teritoriju saglabāt kā dabisku purva, saldūdens un meža biotopu kopums, kas kalpo par dzīvotni aizsargājamām sugām, un kurā cilvēka darbības ietekme ir minimāla.

Īstermiņa mērķi

Šajā nodaļā ir uzskaitīti īstermiņa mērķi turpmākajiem 10 gadiem, kurus ir vēlams sasniegt dabas aizsardzības plāna darbības laikā un kas kalpo kā nosacījums, lai sasniegtu ilgtermiņa teritorijas apsaimniekošanas mērķi vai tuvotos tā sasniegšanai.

Plānošanas periodā galvenie īstermiņa mērķi tiek sadalīti vairākās grupās:

- A. Administratīvie un organizatoriskie mērķi**
- B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana**
- C. Sabiedrības informēšana un izglītošana**
- D. Rekreatīcija un tūrisms**
- E. Monitorings**

A. Administratīvie un organizatoriskie mērķi

- A.1. Pieņemt dabas lieguma individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus (IAIN);
- A.2. Skaidri apzīmēt dabā lieguma robežu;
- A.3. Viesītes novada un Jēkabpils novada teritorijas plānojumā iestrādāt nosacījumus dabas lieguma teritorijas aizsardzībai.

B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

- B.1. Dabas lieguma teritorijā nodrošināt dabas aizsardzības plānā un IAIN noteikto ierobežojumu ievērošanu;
- B.2. Mazināt ūdens noteci pa grāvjiem, veidojot aizsprostus;
- B.3. Uztādīt mākslīgo ligzdu klinšu ērglim.

C. Sabiedrības informēšana un izglītošana

- C.1. Pie dabas lieguma robežas uzstādīt informatīvos standus.

D. Rekreatīcija un tūrisms

- D.1. Nodrošināt, lai dabas lieguma apmeklētāji neatstāj negatīvu ietekmi uz teritorijas dabas vērtībām.

E. Monitorings

- E.1. Teritorijā veikt Natura 2000 monitoringu;
- E.2. Veikt dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu monitoringu.

Lai realizētu augstāk minētos mērķus, dabas liegumam „Nomavas purvs” tika izstrādāti mērķiem pakārtoti apsaimniekošanas pasākumi (skat. 3. nodaļu). Katram apsaimniekošanas pasākumam definēti termiņi, prioritāte, aptuvenās izmaksas un potenciālais izpildītājs.

Šobrīd dabas liegumam nav noteikts funkcionālais zonējums. Tā kā teritorija veido vienotu biotopu kompleksu, dabas aizsardzības plānā paredzēts saglabāt visā teritorijā dabas lieguma zonu un izvirzīt vienotus aizsardzības un izmantošanas noteikumus. Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā sagatavotais individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts sniegts 5.2. sadaļā.

1. Aizsargājamās teritorijas apraksts

1.1. Vispārēja informācija par aizsargājamo teritoriju

1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi teritoriālais sadalījums

Dabas liegums „Nomavas purvs” atrodas Latvijas dienvidu daļā, aptuveni 17 km no Lietuvas robežas (skat. 1.1. attēlu). Lieguma teritorija ietilpst divos novados – Viesītes novadā (pirms administratīvās reformas Jēkabpils rajona Viesītes lauku teritorija) un Jēkabpils novadā (pirms administratīvās reformas Jēkabpils rajona Kalna pagasts). Lieguma platība ir 1285 ha. Viesītes novadā atrodas 370 ha jeb 29% dabas lieguma platības un tas aizņem 0,57% novada teritorijas. Jēkabpils novadā atrodas 915 ha (71%) lieguma teritorijas un tas aizņem 1% novada teritorijas.

Lieguma teritorija orientēta dienvidrietumu-ziemeļaustrumu virzienā. Purva dienvidu daļu šķērso mežizstrādes vajadzībām izbūvēts ceļš; netālu no tā austrumu robežas atrodas valsts 2. šķiras autoceļš V784 (Kaminski-Kazukrogs).

1.1. tabula. Dabas lieguma “Nomavas purvs” centroīda koordinātes

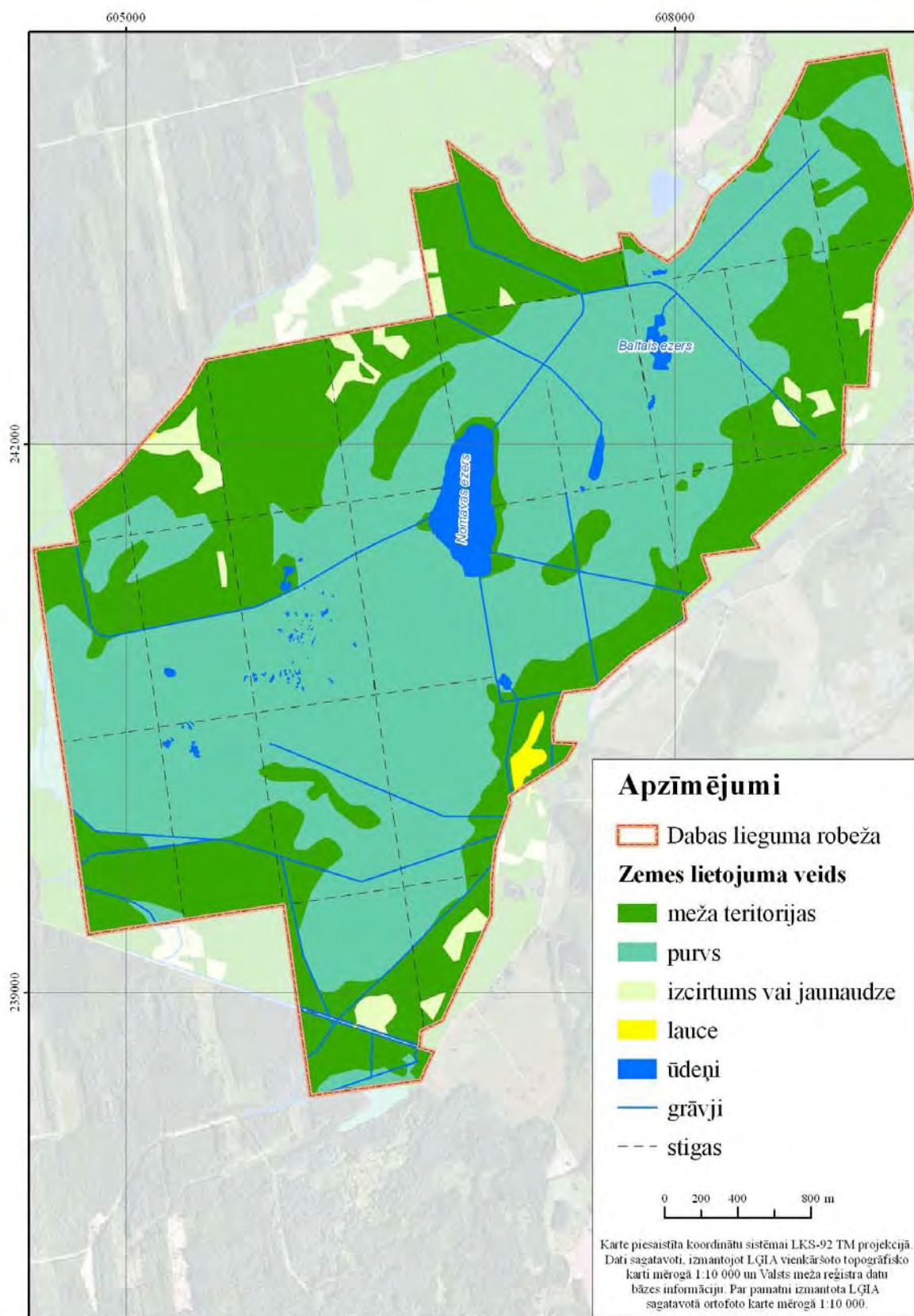
Platums (Z):	56°	18'	18"
Garums (A):	25°	43'	32"
LKS-92 X	241350		
LKS-92 Y	606768		

(Piezīme – LKS-92 ir Latvijas koordinātu sistēma-92.)

1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts

Lielāko daļu dabas lieguma aizņem Nomavas purvs – daļēji ar kokiem apaudzis augstais purvs. Tā perifērijā atrodas meži, purvā ir vairāki ezeri, no kuriem lielākais – Nomavas ezers (skat. 1.2. attēlu). Dabas lieguma teritorijā ir trīs nekustamie īpašumi, kuru valdītājs ir AS „Latvijas valsts meži” (skat. 1.3. attēlu).

1.2. attēls. Zemes lietojuma veidi dabas liegumā „Nomavas purvs”

1.3. attēls. Dabas lieguma „Nomavas purvs” zemes īpašumu karte

1.1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā pašreizējā teritorijas izmantošana un atļautā (plānotā) izmantošana

Dabas lieguma teritorijā pašreizējo un plānoto (atļauto) teritorijas izmantošanu nosaka Kalna pagasta teritorijas plānojums 2005.-2017. gadam un Viesītes pilsētas ar lauku teritoriju teritorijas plānojums 2006.-2018. gadam.

Kalna pagasta teritorijas plānojumā lieguma teritorijai noteiktās atļautās izmantošanas ir dažāda veida dabas pamatnes jeb zaļās teritorijas (Z) – ūdeņu teritorijas (ZU), meži (ZM), purvi (ZP) un nelielās platībās lauksaimniecības teritorijas (L) atbilstoši grafiskās daļas kartei. Atļautā izmantošana dabas pamatnes teritorijās izriet no šo teritoriju specifikas un saistīta ar dabas resursu aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu, rekreāciju. Apbūve šajās teritorijās pieļaujama tikai tad, ja tā nepieciešama atļautās izmantošanas nodrošināšanai (piemēram, būves tūrismam un rekreācijai, mežsaimnieciskajai darbībai un medībām), ievērojot normatīvos aktos un dabas aizsardzības plānā noteikto kārtību un ierobežojumus. Minimālā jaunveidojamā zemes gabala platība dabas lieguma teritorijā ir 10 ha. Lauksaimniecības teritorija (L) nozīmē zemesgabalu ar vai bez dzīvojamās mājas, kur primārais zemes izmantošanas mērķis ir laukkopības un lopkopības produkcijas ražošana savam patēriņam un pārdošanai, bet sekundārais – citas šajā teritorijā atļautās izmantošanas.

Viesītes pilsētas ar lauku teritoriju teritorijas plānojumā dabas liegumā noteiktās atļautās izmantošanas ir dabas pamatnes teritorijas (Z) – ūdens (ZU), mežs (ZM) un purvs (ZP). Daļa lieguma teritorijas uzrādīta kā kūdras atradne Nr. 3897, taču teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos norādīts, ka dabas liegumu teritorijā derīgo izrakteņu ieguve nav atļauta. Dabas pamatnes teritorijas nozīmē zemesgabalus, vai to daļas, kas ietver dabas teritorijas (arī dabas liegumus); ūdeņus – ūdenstilpnes un ūdensteces, mežus, purvus un pārmitrās teritorijas, palienes un dabīgās pļavas, parkus, skvērus, alejas, apstādījumus, pludmales, upju un ezeru piekrastes joslas, atmatas. Atļautā izmantošana izriet no šo teritoriju specifikas un saistīta ar dabas resursu aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu, rekreāciju. Apbūve pieļaujama tikai atļautās izmantošanas nodrošināšanai. Minimālā jaunveidojamo zemes gabalu platība dabas lieguma teritorijā ir 10 ha.

1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums

Dabas liegumam „Nomavas purvs” līdz šim nav ticis noteikts funkcionālais zonējums.

1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Dabas liegums „Nomavas purvs” nodibināts 1987. gadā. Laikā no 2001. līdz 2004. gadam notikušā projekta „Latvijas Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD /Natura 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” ietvaros notika dabas lieguma teritorijas apsekošana un tajā atrodamo sugu un biotopu novērtēšana. 2005. gadā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” grozījumiem „Nomavas purvs” noteikts kā Natura 2000 teritorija.

Līdz šim dabas liegumam nav bijis izstrādāts dabas aizsardzības plāns un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, tā izmantošanu un aizsardzību regulē 2010. gada 16. marta MK noteikumi Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Dabas lieguma teritorijā neatrodas kultūrvēsturiski objekti. Tuvākais valsts aizsargājamais kultūras piemineklis ir ap 6 km uz ziemeļaustrumiem no lieguma esošais Biržu pilskalns.

1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā

Dabas lieguma teritorijai nav savas administrācijas, tās pārvaldīšanu realizē Dabas aizsardzības pārvalde (saskaņā ar grozījumiem likumā „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” no 18.06.2009. un MK noteikumiem Nr. 507 „Dabas aizsardzības pārvaldes nolikums” (02.06.2009)). Par dabas lieguma „Nomavas purvs” pārvaldi atbild Dabas aizsardzības pārvaldes teritoriālā struktūrvienība – Teiču dabas rezervāta administrācija.

Teritoriju apsaimnieko valsts meža zemju valdītājs – AS „Latvijas valsts meži” Dienvidlatgales mežsaimniecība. Ar 2009. gada 1. jūniju ir izveidots Viesītes novads (pirms administratīvās reformas Viesītes pilsēta ar lauku teritoriju) un Jēkabpils novads (pirms administratīvās reformas Kalna pagasts). Bijušajām administratīvajām teritorijām ir izstrādāti teritorijas plānojumi, kas ir spēkā līdz jaunu novada plānošanas dokumentu izstrādei.

Līdz ar 18.06.2009. veiktajiem grozījumiem likumā „Par īpaši aizsargājamām teritorijām” valsts nozīmes aizsargājamo teritoriju kontroli īpaši aizsargājamo sugu un biotopu, mikroliegumu apsaimniekošanas un aizsardzības jomā īsteno Dabas aizsardzības pārvaldes Teiču dabas rezervāta administrācija, citās vides jomās — Valsts vides dienests, kā arī citas valsts institūcijas savas kompetences ietvaros. Dabas lieguma teritorijas kontroli īsteno Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālā vides pārvalde un Valsts meža dienesta Sēlijas virsmežniecība.

Dabas aizsardzības plāna izstrādi un pēc tam arī tā ieviešanu uzrauga Dabas aizsardzības pārvaldes teritoriālā struktūrvienība – Teiču dabas rezervāta administrācija.

1.2. Normatīvo aktu normas, kas attiecas uz konkrēto aizsargājamo teritoriju

Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti

Nacionālais vides politikas plāns ir akceptēts Ministru kabinetā 03.02.2004. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai Nacionālais vides politikas plāns paredz:
1) saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību;

2) saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību.
Ilgtspējīgas mežsaimniecības nodrošināšanai paredzēts saglabāt meža bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko funkciju kvalitāti klimata un ūdens režīma regulācijā, kā arī augsnes aizsardzībā un paaugstināt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un sabiedrības zināšanas par meža bioloģiskās daudzveidības un meža ekoloģisko funkciju nozīmību.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma, kas ir akceptēta Ministru Kabinētā 16.05.2000., paredz dažādus pasākumus, kuri nepieciešami ES direktīvu ieviešanai. Programma paredz īpaši aizsargājamo teritoriju pilnveidošanu, aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu dzīvotņu aizsardzības nodrošināšanu, labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu tām sugām, kuras ir apdraudētas.

Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti

„Vides aizsardzības likums” (15.11.2006., grozījumi 21.06.2007., 14.02.2008. un 14.11.2008.) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt vides informāciju un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā. Vides aizsardzības likums nosaka valsts kontroli vides jomā, atbildību par nodarīto kaitējumu, kas nodarīts īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, aizsargājamām sugām un biotopiem, ūdeņiem, augsnei un zemes dzīlēm.

„Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas” (24.04.2007. MK noteikumi Nr. 281) nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

„Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu” (27.03.2007. MK noteikumi Nr. 213) nosaka kritērijus, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu salīdzinājumā ar pamatstāvokli.

Likums **“Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”** (02.03.1993., grozījumi 30.10.1997., 28.02.2002., 12.12.2002., 20.11.2003., 15.09.2005., 10.05.2007. 30.04.2009. un 18.06.2009.) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas un nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

18. panta 4. apakšpunktā teikts, ka aizsargājamās teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kā arī valsts un reģionālās attīstības plānošanas dokumentus izstrādā un aizsargājamo teritoriju apsaimnieko, ievērojot plānu, un plānam ir ieteikuma raksturs.

Likuma pielikumā uzskaitītas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000). Dabas liegums „Nomavas purvs” ir B tipa teritorija, kas noteikta īpaši

aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai. Teritorijas kods ir LV0505600.

„Noteikumi par dabas liegumiem” (MK noteikumi Nr. 212 no 26.06.2001. ar grozījumiem līdz 14.03.2006) nosaka dabas liegumu robežas un teritoriju aizsardzības statusu. Šo MK noteikumu 73. pielikumā sniegta dabas lieguma „Nomavas purvs” robežu shēma, robežpunktu koordinātes un apraksts.

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (16.10.2010. MK noteikumi Nr. 264) nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamo un aizliegto darbību veidus tajās, kā arī aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas un izveidošanas kārtību. Teritorijām, kurām nav izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, tās aizsardzības un izmantošanas kārtību nosaka šie MK noteikumi.

Noteikumi **„Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā”** (28.05.2002. MK noteikumi Nr. 199, izdoti saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. panta otro daļu) nosaka kritērijus, kas piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

„Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai” (18.07.2006. MK noteikumi Nr. 594) nosaka kompensējošo pasākumu veikšanas kārtību, ja paredzētā darbība negatīvi ietekmēs Natura 2000 teritorijā esošas sugas vai biotopus, un šo kompensējošo pasākumu rezultātu monitoringa kārtību.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (09.10.2007. MK noteikumi Nr. 686, grozījumi 27.01.2009.) nosaka, kādai informācijai jābūt ietvertai dabas aizsardzības plānā un kāda ir dabas aizsardzības plāna izstrādes kārtība.

„Sugu un biotopu aizsardzības likums” (16.03.2000., grozījumi 15.09.2005., 26.10.2006. un 07.05.2009.) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (14.11.2000. MK noteikumi Nr. 396, grozījumi 27.07.2004.) uzskaita Latvijā aizsargājamās dzīvo organismu sugas. Dabas liegumā „Nomavas purvs” konstatētas 3 šajos noteikumos minētas augu sugas, 10 putnu sugas, 1 zīdītāju suga un 2 bezmugurkaulnieku sugas (skat. 2.4. sadaļu).

„Noteikumi par to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu sarakstu, kurām nepieciešama aizsardzība, un to dzīvnieku un augu sugu individu sarakstu, kuru ieguvei savvaļā var piemērot ierobežotas izmantošanas nosacījumus” (15.09.2009. MK noteikumi Nr. 1055) nosaka to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu sarakstu, kurām nepieciešama aizsardzība (1.pielikums), un to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu individu sarakstu, kuru ieguvei savvaļā var piemērot ierobežotas izmantošanas nosacījumus (2.pielikums). Dabas lieguma „Nomavas purvs” teritorijā konstatētas 2 abinieku sugas, 1 bezmugurkaulnieku un 1 augu suga, kas minēta šo noteikumu 2. pielikumā, un 1 abinieku suga, kas minēta šo noteikumu 1. pielikumā.

Noteikumi **„Par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu”** (21.02.2006. MK noteikumi Nr. 153 ar grozījumiem līdz 27.01.2009) nosaka Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu. Dabas lieguma „Nomavas purvs” teritorijā konstatēti šādi Eiropas Savienības prioritārie biotopi: Neskarti augstie purvi (7110*) un Purvaini meži (91D0*).

Noteikumi **„Par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”** (05.12.2000. MK noteikumi Nr. 421, grozījumi 25.01.2005. un 27.01.2009.) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi. Dabas lieguma „Nomavas purvs” teritorijā konstatēti divi šai sarakstā iekļauti biotopi – Distrofi ezeri un Pārejas purvi un slīkšņas.

„Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” (30.01.2001. MK noteikumi Nr. 45, grozījumi 31.05.2005.) nosaka mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas kārtību un sugu sarakstus, kam var noteikt mikroliegumus.

Likums **„Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās”** (30.06.2005., grozījumi 20.10.2005., 19.12.2006., 04.04.2007., 08.11.2007. un 14.11.2008.) nosaka kompensācijas piešķiršanas nosacījumus, atlīdzības apmēra novērtēšanu un atlīdzības piešķiršanas kārtību, zemes atpiršanas nosacījumus.

„Kārtība, kādā novērtē atlīdzības apmēru par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos, kā arī izmaksā un reģistrē atlīdzību” (21.03.2006. MK noteikumi Nr. 219, grozījumi 28.07.2008.) nosaka kārtību, kādā novērtē atlīdzības apmēru par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos (turpmāk – atlīdzība), atlīdzības novērtēšanas metodiku un atlīdzības izmaksas un atlīdzības izmaksu reģistrācijas kārtību un termiņus.

„Noteikumi par zemesgabala vērtības noteikšanu zemes atpiršanas vajadzībām īpaši aizsargājamās dabas teritorijās” (07.07.2008. MK noteikumi Nr. 507) nosaka kārtību, kādā Valsts zemes dienests zemes atpiršanas vajadzībām nosaka zemesgabala vērtību, ņemot vērā Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrētos datus par zemesgabala platību, zemes lietošanas veidu platībām, apgrūtinājumiem (izņemot apgrūtinājumus saistībā ar aizsargājamo teritoriju

aizsardzību un izmantošanu regulējošos normatīvajos aktos noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem) un citu ar nekustamā īpašuma tirgu saistīto informāciju, kas aktualizēta atbilstoši pēdējo sešu mēnešu pārskata periodam attiecīgajā administratīvajā teritorijā, ņemot vērā nekustamā īpašuma lietošanas mērķi.

„Noteikumi par prioritāro secību zemesgabalu atpirkšanai un kompensācijas izmaksas termiņiem un kārtību” (30.06.2008. MK noteikumi Nr. 491) nosaka zemes atpirkšanas iesniegumu pieņemšanas kārtību un zemesgabalu atpirkšanas prioritāro secību; termiņus un kārtību, kādā izmaksā kompensāciju par atpērkamo zemesgabalu; atlīdzības izmaksu reģistrācijas kārtību.

„Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem” (20.11.2007. MK noteikumi Nr. 778) nosaka kārtību, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem.

Likums **„Par ietekmes uz vidi novērtējumu”** (13.11.1998., grozījumi 30.05.2001., 19.06.2003., 26.02.2004., 15.09.2005., 07.06.2007. un 06.01.2009.) nosaka darbības un objektus, kuriem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums un darbības, kurām ir nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī nosaka plānošanas dokumentus, kuriem nepieciešams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums.
4¹. pants paredz, ka kompetentā institūcija var pieņemt lēmumu par ietekmes novērtējumu uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju arī darbībām, kuras nav iekļautas likuma 1. un 2. pielikumā. Novērtējums jāveic saskaņā ar atsevišķi noteiktu kārtību.

„Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)” (06.06.2006. MK noteikumi Nr. 455) nosaka, kā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

„Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi” (17.02.2004. MK noteikumi Nr. 87, grozījumi 06.06.2006. un 06.01.2009.) nosaka, kā veicams ietekmes uz vidi novērtējums darbībām, kas tiek plānotas Natura 2000 vietu teritorijā vai to tuvumā.

Meža zemes

“Meža likuma” (24.02.2000., ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 28.11.2008.) mērķis ir regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

“Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” (MK noteikumi Nr.189, 08.05.2001., izdoti saskaņā ar Meža likuma 13.pantu un 37.panta pirmo daļu, ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 17.05.2005.) nosaka vispārējās dabas aizsardzības

prasības meža apsaimniekošanā, galvenajā un kopšanas cirtē, kā arī saimnieciskās darbības ierobežojumus dzīvnieku vairošanās sezonas laikā.

“Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs” (MK noteikumi Nr.892, 31.10.2006., izdoti saskaņā ar Meža likuma 13.pantu) nosaka galvenās cirtes un kopšanas cirtes kritērijus, kārtību mežaudzes atzīšanai par neproduktīvu, slimību inficēto vai kaitēkļu invadēto koku ciršanas kārtību, cirsmu izveidošanas kārtību, koku ciršanas kārtību ārkārtas situācijās.

“Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā” (MK noteikumi Nr.421, 10.06.2008. izdoti saskaņā ar Meža likuma 28.pantu) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā. Šie noteikumi attiecas arī uz īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, ja individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos nav noteikts citādi.

Ūdeņi

Ūdens apsaimniekošanas likuma (16.10.2002., grozījumi 12.12.2002., 29.04.2004. 03.02.2005. un 23.04.2009.) mērķis ir izveidot tādu virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības sistēmu, kas: veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošinot to ilgtermiņa aizsardzību un iedzīvotāju pietiekamu apgādi ar labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdeni; novērš ūdens un no ūdens tieši atkarīgo sauszemes ekosistēmu un mitrāju stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā šīs ekosistēmas un uzlabo to stāvokli. Dabas liegumā „Nomavas purvs” izdalītie ūdensobjekti ir aprakstīti 1.3.3. sadaļā.

“Aizsargjoslu likums” (05.02.1997., grozījumi 12.04.2002, 19.06.2003, 22.06.2005. 18.03.2008 un 14.05.2009.) nosaka dažādus aprobežojumus purvu, ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslās, ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu platumu atkarībā no to izmēriem. Nomavas ezeram noteikta 50 m aizsargjosla, pārējām lieguma teritorijā ietilpstošajām ūdenstilpēm un ūdenstecēm – 10 m aizsargjosla. Nomavas purvam noteikta 100 m aizsargjosla.

“Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” (Ministru kabineta noteikumi Nr. 406, 03.06.2008) regulē aizsargjoslu noteikšanas kārtību, apzīmēšanu dabā, vides aizsardzības prasības aizsargjoslās.

“Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” (Ministru kabineta noteikumi Nr. 118, 12.03.2002, grozījumi 04.10.2005 un 07.07.2008., izdoti saskaņā ar likuma "Par piesārņojumu" 12.panta otro daļu) nosaka prioritāros zivju ūdeņus, kuros nepieciešams veikt ūdeņu aizsardzību vai kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu zivju populācijām labvēlīgus apstākļus.

Zvejniecība un makšķerēšana

Makšķerēšanas noteikumi” (Ministru kabineta noteikumi Nr. 31, 10.01.2006.) nosaka kārtību, kādā fiziskās personas var nodarboties ar amatierzveju –

makšķerēšanu, kā arī ar zemūdens medībām, vēžu un citu ūdens bezmugurkaulnieku ieguvī rekreācijas vai sporta nolūkā ar šajos noteikumos atļautiem makšķerēšanas rīkiem Latvijas Republikas ūdeņos.

Tūrisms

„Tūrisma likuma” (17.09.1998., grozījumi 07.10.1999., 24.01.2002., 27.02.2003. un 16.02.2006.) mērķis ir radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmēj sabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses; likums definē dabas tūrismu.

Medības

„Medību likums” (08.07.2003., grozījumi 19.12.2006. un 14.06.2007.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā un arī medību un medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

„Medību noteikumi” (MK noteikumi Nr. 760, 23.12.2003., grozījumi 23.03.2004. un 28.04.2008.) nosaka medīšanas termiņus medījamām sugām, kā arī gadījumus, kādos iespējamās medības ārpus termiņiem. Šie noteikumi paredz, ka medības īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka ne tikai šie noteikumi, bet arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, attiecīgo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un citi medības reglamentējošie normatīvie akti.

Īpašuma tiesības un teritorijas plānojumi

Civillikuma (28.01.1937.) TREŠĀ DAĻA (Lietu tiesības ar 12.12.2002. grozījumiem), trešā nodaļa (Īpašums), piektā apakšnodaļa (Īpašuma aprobežojumi), III. Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumi.

1082. pants nosaka: “Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumu noteic vai nu likums, vai tiesas lēmums, vai arī privāta griba ar testamentu vai līgumu, un šis aprobežojums var attiekties kā uz dažu lietu tiesību piešķiršanu citām personām, tā arī uz to, ka īpašniekam jāatturas no zināmām lietošanas tiesībām, vai arī jāpacieš, ka tās izlieto citi.”

„Teritorijas plānošanas likuma” (12.06.2002., grozījumi 27.12.2002., 10.04.2003., 17.08.2004., 27.01.2005., 28.12.2006., 29.03.2007., 08.11.2007. un 13.11.2008.) mērķis ir veicināt ilgtspējīgu un līdzsvarotu attīstību valstī, izmantojot efektīvu teritorijas plānošanas sistēmu.

„Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” (06.10.2009. MK noteikumi Nr. 1148, grozījumi 11.11.2009.) nosaka teritorijas plānojuma sastāvdaļas, tā izstrādes un sabiedriskās apspriešanas, spēkā stāšanās, grozīšanas, apturēšanas, likumības izvērtēšanas un ievērošanas pārraudzības kārtību vietējās pašvaldības līmenī.

Likuma „**Par zemes lietošanu un zemes ierīcību**” (21.06.1991., grozījumi 27.04.1993., 10.11.1994., 14.09.2006., 08.01.2007. un 14.06.2007.) uzdevums ir aizsargāt zemes lietotāju tiesības un regulēt zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus.

Likums „**Par nekustamā īpašuma nodokli**” (17.06.1997., grozījumi 13.11.1997., 21.10.1998., 21.01.1999., 25.11.1999., 23.11.2000., 22.11.2001., 12.12.2002., 20.06.2003., 20.10.2005., 27.09.2007. un 08.11.2007.) nosaka nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, nodokļu atvieglojumus.

Starptautiskās saistības

Konvencija „**Par bioloģisko daudzveidību**”, kurai Latvija pievienojās ar likumu “Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro konvenciju par bioloģisko daudzveidību”. Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Bernes konvencija „**Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību**”, kas Latvijā apstiprināta ar likumu „Par 1979. gada Bernes konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996). Šīs konvencijas mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpaša uzmanība pievērsta apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Eiropas Padomes Direktīva „Par savvaļas putnu aizsardzību” 2009/147/EC (30.11.2009.).

Direktīva pieņemta, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai lai regulētu šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim. Daudzas savvaļas putnu sugas, kuras dabiski sastopamas Eiropas teritorijā, skaitliski samazinās, dažos gadījumos tas notiek ļoti strauji, un tas rada nopietnus draudus vides aizsardzībai, īpaši tādēļ, ka tiek apdraudēts bioloģiskais līdzsvars.

Eiropas Padomes Direktīva „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” 92/43/EEC (21.05.1992).

Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu un faunas un floras aizsardzību. Tā nosaka, ka programmas Natura 2000 ietvaros jāizveido Vienotais Eiropas ekoloģiskais tīkls, kurš aptver īpaši aizsargājamās teritorijas. Šim tīklam jānodrošina, dabisko biotopu tipu un attiecīgo sugu biotopu saglabāšanu, vai kur tas nepieciešams, labvēlīgā aizsardzības statusā atjaunošanu to dabiskās izplatības areāla robežās.

1.3. Īss aizsargājamās teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums

1.3.1. Klimats

Pēc fiziogēogrāfiskās rajonēšanas dabas lieguma teritorija ietilpst Austrumlatvijas zemienes Aknīstes nolaidenumā. Tam raksturīgs mēreni kontinentāls klimats – gada vidējā temperatūra 6 °C, siltākais mēnesis – jūlijs (17,3 °C), aukstākais – februāris (no -6,5 °C līdz -7 °C). Aktīvo temperatūru summa ir 2000-2100 °C, bezsala periods ir viens no garākajiem Latvijā. Nokrišņu daudzums ir 620-650 mm gadā, sniega sega saglabājas līdz 106 dienām. (Latvijas daba, 1994)

Paaugstinātā gaisa mitruma dēļ purvā veidojas lokālas klimata izmaiņas – ātrākas rudens salnas un ilgāks salnu periods pavasarī.

1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija

Dabas lieguma teritorijā zemkvartāra virsmu veido augšdevona Frānas stāva nogulumieži – pamatā Pļaviņu svītas dolomīti un dolomītmerģeļi, kuru biezums nepārsniedz 40 m. Pamatiežu virsa ir ar lēzenu slīpumu ziemeļaustrumu virzienā, tās absolūtais augstums ir ap 90 m vjl.

Liegums ietilpst Austrumlatvijas zemienes Aknīstes nolaidenumā un atrodas netālu no tā robežas ar Sēlijas paugurvalni. Reljefa formu veidošanās notikusi Austrumlatvijas ledus plūsmas malas zonā un tās pārsvarā pieder frontālajiem veidojumiem. Ledāja nogulumi ir glaciotektoniski deformēti.

Kvartāra nogulumu segas biezums ir ne vairāk kā 35 m. Lieguma teritorija ietilpst līdzenumā, kas izveidojies Elkšņu limnoglacionālā baseina vietā un kurā pēcdeduslaikmetā izvietojušies purvi. Lieguma teritorijā lielākais absolūtais augstums ir diviem purva kupoliem, kas atrodas uz dienvidiem un dienvidrietumiem no Nomavas ezera – ap 113 m v.l.j., ledāja nogulumu veidotās reljefa formas pie lieguma robežas sasniedz 110-111 m v.l.j. atzīmi. (Latvijas daba, 1994)

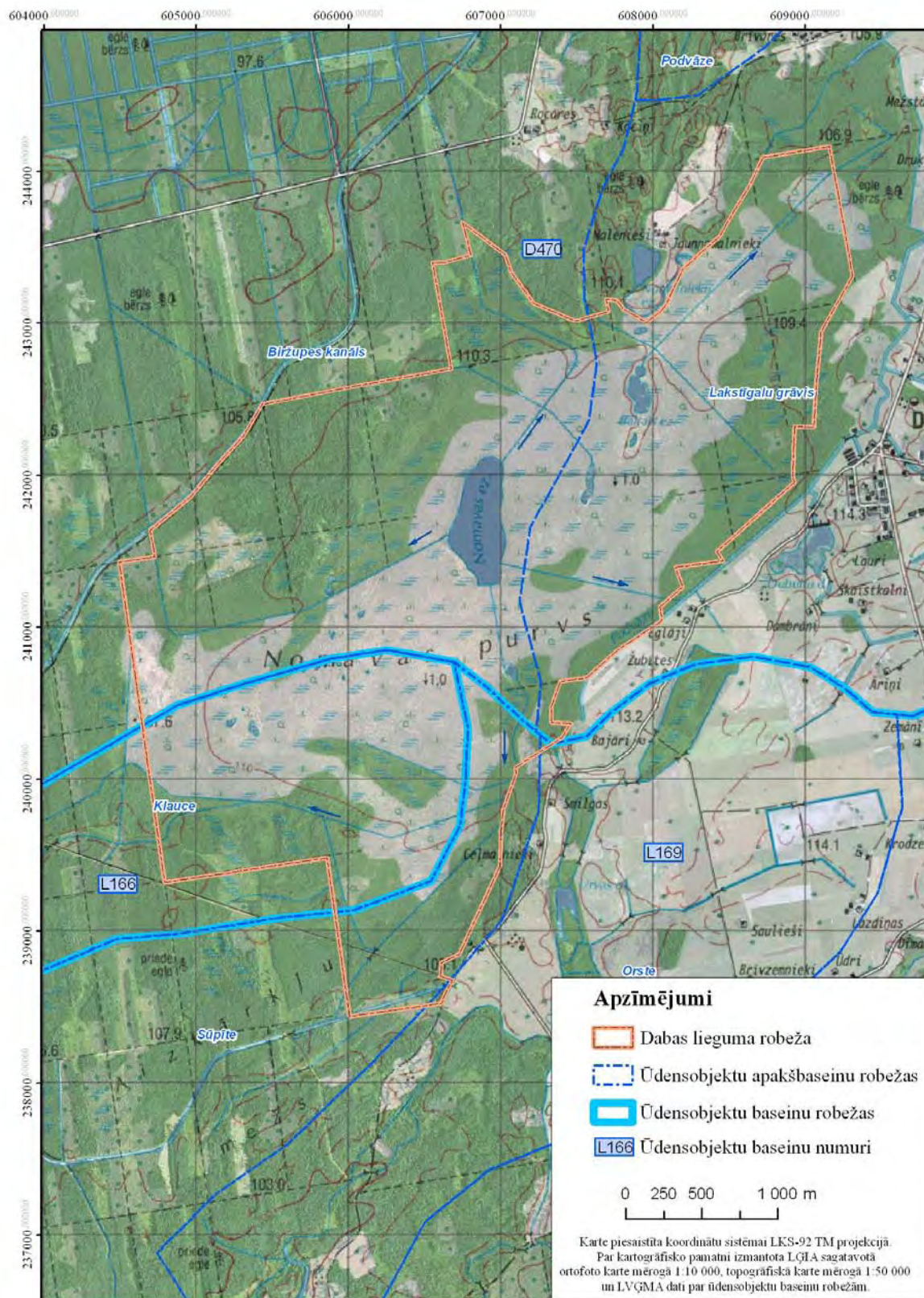
Lielāko platību liegumā aizņem Nomavas (citos literatūras avotos saukts Nomaņu) augstais purvs, kas reģistrēts kā kūdras atradne (Latvijas PSR Kūdras fonds. Rīga, LVMP, 1980.). Detalizēta kūdras izpēte nav veikta, uzrādītie krājumi ir prognozētie. Atradnes kopējā platība ir 1140 ha, platība izstrādājamās robežās (kūdras slānis vismaz 0,9 m) ir 275 ha. Maksimālais kūdras slāņa biezums ir 7,5 m, bet vidējais biezums – 4 m. Prognozētie kūdras krājumi ir 3762 tūkst. m³. Kūdras sadalīšanās pakāpe ir 10-24%, pelnainība - 1,0-3,6%, dabīgais mitrums - 86,9-96,2%. (Viesītes pilsētas ar lauku teritoriju teritorijas plānojums, 2006).

1.3.3. Hidroloģija un ūdens kvalitāte

Dabas lieguma teritorija ietilpst Lielupes un Daugavas upju baseinos (Lielupes baseina apsaimniekošanas plāns, Daugavas baseina apsaimniekošanas plāns, 2009).

Lieguma ziemeļu daļas (ap 900 ha) hidroloģiskā sistēma pieder Daugavas lielbaseina Sakas baseinam (Nr. D470), sadaloties Biržupes kanāla un Lakstīgalu grāvja apakšbaseinos (skat. 1.4. attēlu). Lieguma centrālais ūdensobjekts ir Nomavas ezers. Tā spoguļa laukuma platība ir 22,2 ha, vidējais dziļums – 4,5 m, maksimālais dziļums – 6,5 m. Krasta līnijas garums ir ap 2 km, ezera maksimālais garums – 0,8 km, maksimālais platums – 0,3 km. Ezera dibenā ir atrodams 1,5 m biezs dūņu slānis; dominē zemi, kūdraini un stingri krasti, kas ezera dienvidrietumu daļā ir akačaini. Teritorija ir meliorēta, notece no ezera ir gan uz Biržupes kanālu (pa grāvjiem ezera dienvidrietumos un ziemeļos), gan uz Podvāzes upi (pa grāvi ezera dienvidaustrumos) (Kalna pagasta teritorijas plānojums, 2005).

Notece no lieguma dienvidu daļas (ap 385 ha platībā) ir uz Lielupes lielbaseinā ietilpstošajiem ūdensobjektiem L166 (Dienvidsusēja) un L169 (Dienvidsusēja), šo ūdensobjektu kvalitāte kopumā novērtēta kā vidēja. No neliela ezeriņa lieguma austrumos iztekošais grāvis pieder pie Sūpītes apakšbaseina, savukārt, lieguma dienvidrietumu daļā notece veidojas uz Klaufes apakšbaseinu (dati par ūdensobjektu apakšbaseiniem no projekta „Mākslīgie un stipri pārveidotie virszemes ūdensobjekti”, 2007).

1.4. attēls. Dabas lieguma „Nomavas purvs” hidroloģijas karte

1.3.4. Augsne

Pēc augsnes rajonēšanas lieguma teritorija ietilpst Viduslatvijas līdzenuma un Sēlijas pauguraines robežapvidū, kam raksturīgs viļņains reljefs, vidēji siltuma un mitruma apstākļi. Reljefa paaugstinājumos bieži sastopamas podzolaugsnis, purvos dominē kūdraugsnis (Latvijas daba, 1994).

Lieguma ziemeļrietumu un ziemeļu daļā dominē automorfās jeb normāli mitrās minerālaugsnis – podzolaugsnis un podzoli, kas reljefa pazeminājumos ir periodiski pārmitras un var būt glejotas. Minerālaugsnis sastopamas arī dabas lieguma perifērijā ziemeļaustrumu un dienvidrietumu daļā. Lieguma centrālajā daļā dominē vāji sadalījusies, skāba kūdraugsnis, kas augstā purva kupola perifērijā pāriet vidēji bagātā, slapjā kūdraugsnē. Kopumā barības vielām bagātāki augšņu tipi raksturīgi lieguma perifērijai, kur ir reljefa paaugstinājumi ar minerālaugsnēm un veikta meliorācija.

1.4. Aizsargājamās teritorijas sociālās un ekonomiskās situācijas apraksts

1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība

Dabas lieguma „Nomavas purvs” teritorijā neatrodas apdzīvotas vietas. Tuvākā viensēta ir Jaunnomalnieku mājas ap 200 m no lieguma ziemeļrietumu robežas, savukārt, tuvākā apdzīvotā vieta – Dubultu ciems ar ~130 iedzīvotājiem atrodas 300 m uz austrumiem no lieguma ziemeļu daļas. Dubultu ciems ir otra lielākā apdzīvotā vieta bij. Kalna pagastā, kura kopējais apdzīvotības blīvums ir zems – 4,45 cilv./km². Ekonomiskā aktivitāte pagastā ir samērā zema, daļa iedzīvotāju strādā Jēkabpilī (Kalna pagasta teritorijas plānojums, 2005).

Dabas lieguma daļai, kas atrodas Viesītes novada (bij. Viesītes pilsētas ar lauku teritoriju) administratīvajās robežās, tuvumā neatrodas apdzīvotas vietas un viensētas, lieguma teritoriju no lauksaimniecībā izmantojamajām zemēm šķir mežu platības.

1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju

Būtiskākā cilvēka darbība, kas ietekmējusi dabas lieguma teritoriju, ir meliorācija. Meliorācijas darbi lieguma teritorijā veikti vēl pirms lieguma statusa piešķiršanas 1987. gadā un tās rezultātā plašas purva teritorijas apaugušas ar priedēm; kopš lieguma nodibināšanas meliorācijas sistēma nav uzturēta un kopta, līdz ar to ir iespējama purva dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanās.

Visa dabas lieguma „Nomavas purvs” teritorija tiek izmantota medībām, tās valdītājs AS „Latvijas valsts meži” teritoriju ir iznomājis Jēkabpils Mežrūpnieku savienības mednieku klubam un mednieku biedrībai „Vidsalietis”.

Intensīva antropogēnā slodze (dabas resursu ieguve, apmeklētāju radīti traucējumi) uz dabas lieguma teritoriju tuvākajos gados nav prognozējama, līdz ar to ir iespējama gan purva dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanās, gan dabas vērtību aizsardzība.

1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi

1.4.3.1. Mežsaimniecība

Atbilstoši valsts meža reģistra datubāzē (VMRDB) esošajai informācijai, 740,2 ha lieguma teritorijas (57,6%) aizņem sūnu purvs, nākamā lielākā platība – 486,8 ha jeb 37,9% teritorijas klāta ar mežu. Nelielas platības aizņem pārejas purvs, meža dzīvnieku barošanas lauces, pārplūstošas teritorijas un ceļi; atlikušo dabas lieguma teritorijas daļu aizņem VMRDB neregistrētas ūdenstilpes (skat. 1.2. tabulu).

1.2. tabula. Meža zemju kategorijas dabas liegumā „Nomavas purvs”

Meža zemju kategorija	Ha	%
Mežs	486,8	37,9
Sūnu purvs	740,2	57,6
Pārejas purvs	15,2	1,2
Meža dzīvnieku barošanas lauce	5,8	0,5
Pārplūstošs klajums	6,4	0,5
Ceļš	1,1	0,1
Kopā	1255,5	97,7

Dabas lieguma teritorijā dominē nabadzīgi purvaiņu augšanas apstākļu tipi – purvājs, un niedrājs, kas kopā ar citiem purvaiņu augšanas tiptiem – dumbrāju un liekņu – aizņem gandrīz pusi (48%) no mežainajām platībām (skat. 1.3. tabulu un 1.5. attēlu). Lieguma perifērijā uz minerālaugsnēm samērā lielās platībās aug sausieņi (visvairāk no tiem – vēris, 17,1% mežiem apaugušās platības) un slapjaini (kopā 12%).

1.3. tabula. Meža augšanas apstākļu tipi dabas liegumā „Nomavas purvs”

Meža augšanas apstākļu tipi/apzīmējums	ha	%*	Tips	ha	%*
Lāns Ln	0,2	0,0	Sausieņi	163,7	33,6
Damaksnis Dm	30,7	6,3			
Vēris Vr	83,1	17,1			
Gārša Gr	49,7	10,2			
Slapjais damaksnis Dms	37,6	7,7	Slapjaini	58,6	12
Slapjais vēris Vrs	14,1	2,9			
Slapjā gārša Grs	6,9	1,4			
Purvājs Pv	138,9	28,5	Purvaini	237,7	48,8
Niedrājs Nd	91,9	18,9			
Dumbrājs Db	3,8	0,8			
Liekņa Lk	3,1	0,6			
Šaurlapju ārenis As	2,9	0,6	Āreņi	6,1	1,3
Platlapju ārenis Ap	3,2	0,7			
Mētru kūdrenis Km	2,3	0,5	Kūdreņi	17,7	4,3
Šaurlapu kūdrenis Ks	12,5	2,6			
Viršu kūdrenis Kv	2,9	1,2			

*Procentuālais sastāvs norādīts no mežaudzēm, kurām VMRDB ir reģistrēts augšanas apstākļu tips, kopā 487 ha

Teritorijas ar mežu apaugušajās platībās visvairāk (43,8%) ir vidēja vecuma audžu, nākamās pēc platības ir jaunaudzes (18,8%) (skat. 1.3. tabulu un 1.5. attēlu).

1.4. tabula. Mežaudžu iedalījums pēc vecuma grupas dabas liegumā „Nomavas purvs”

Vecuma grupa	ha	%*
1	97,8	18,8
2	213,2	43,8
3	77,1	15,8
4	82,7	17,0
5	22,1	4,5

(1 – jaunaudzes, 2 – vidēja vecuma audzes, 3 – briestaudzes, 4 – pieaugušas audzes, 5 – pāraugušas audzes)

*Procentuālais sastāvs norādīts no mežaudzēm, kurām VMRDB ir reģistrēts augšanas apstākļu tips

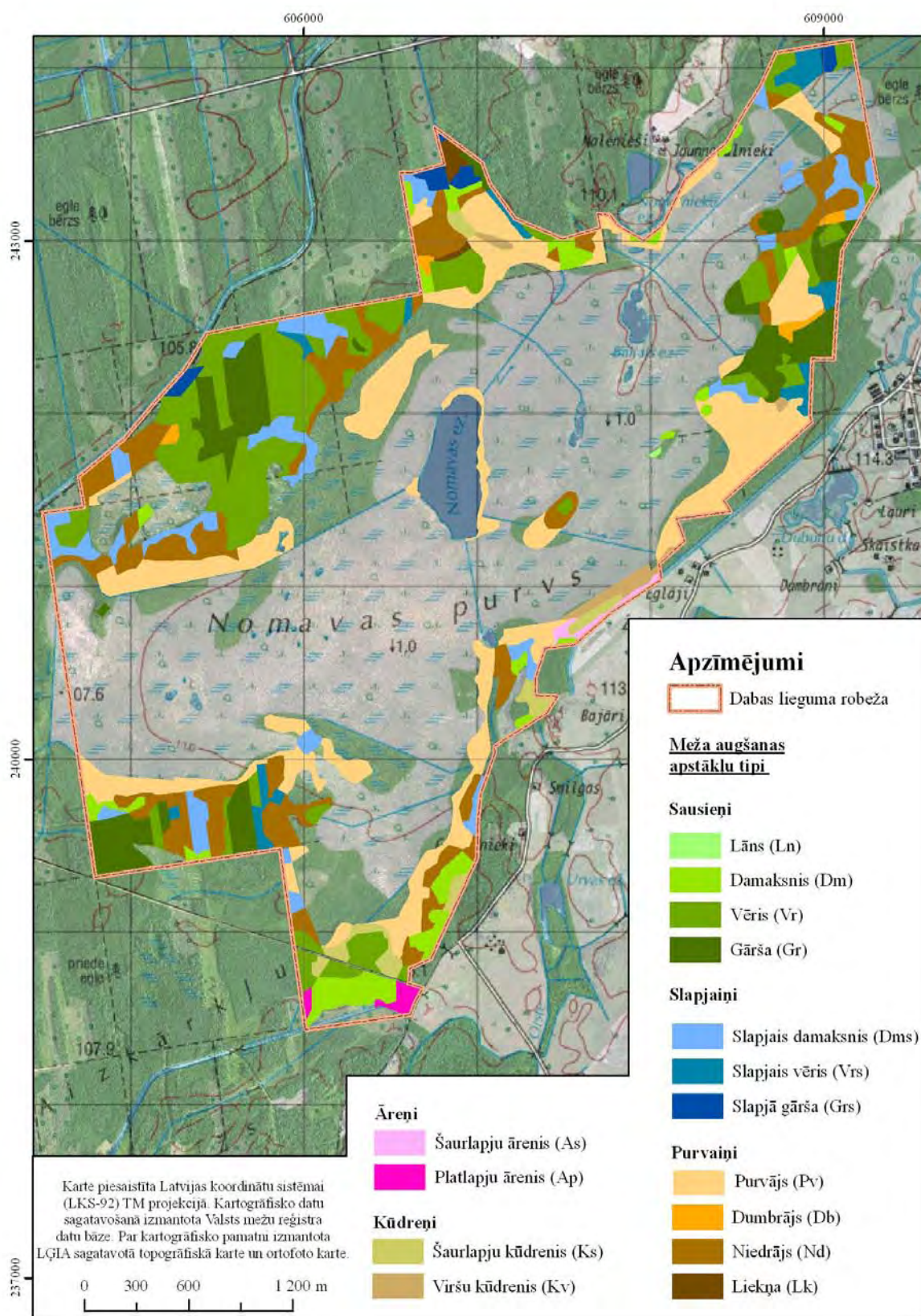
Aptuveni 50% no mežiem apaugušās teritorijas valdošā suga ir priede, piekto daļu teritorijas aizņem mežaudzes, kurās valdošā suga ir egļe, nedaudz mazākās platībās valdošā suga ir bērzs (skat. 1.5. tabulu un 1.6. attēlu).

1.5. tabula. Mežaudžu iedalījums pēc valdošās sugas dabas liegumā „Nomavas purvs”

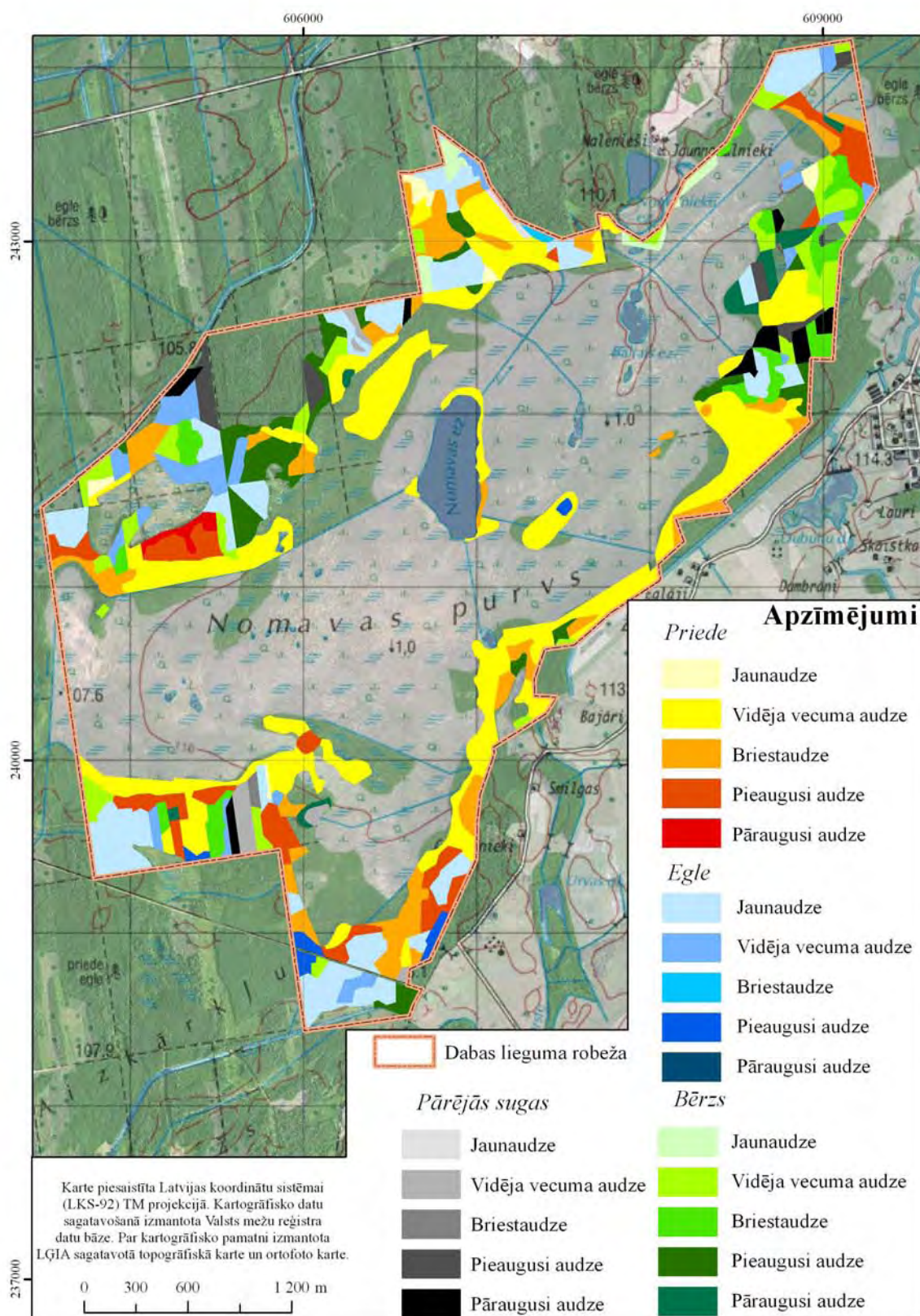
Valdošā koku suga	ha	%*
Priede	243,1	49,9
Egļe	109,6	22,5
Bērzs	101,1	20,8
Apse	28,4	5,8
Citas sugas	4,7	1,0

*Procentuālais sastāvs norādīts no mežaudzēm, kurām VMRDB ir reģistrēts augšanas apstākļu tips

Atsevišķos nogabalos lieguma perifērijā 2004. un 2006. gadā veikta mežsaimnieciskā darbība – izlases cirtes un jaunaudžu kopšana (kopumā ap 17 ha platībā).

1.5. attēls. Meža augšanas apstākļu tipi dabas liegumā „Nomavas purvs”

1.6. attēls. Dažādu vecuma grupu priežu, egļu, bērzu audžu izvietojums dabas liegumā „Nomavas purvs”

1.4.3.2. Medības

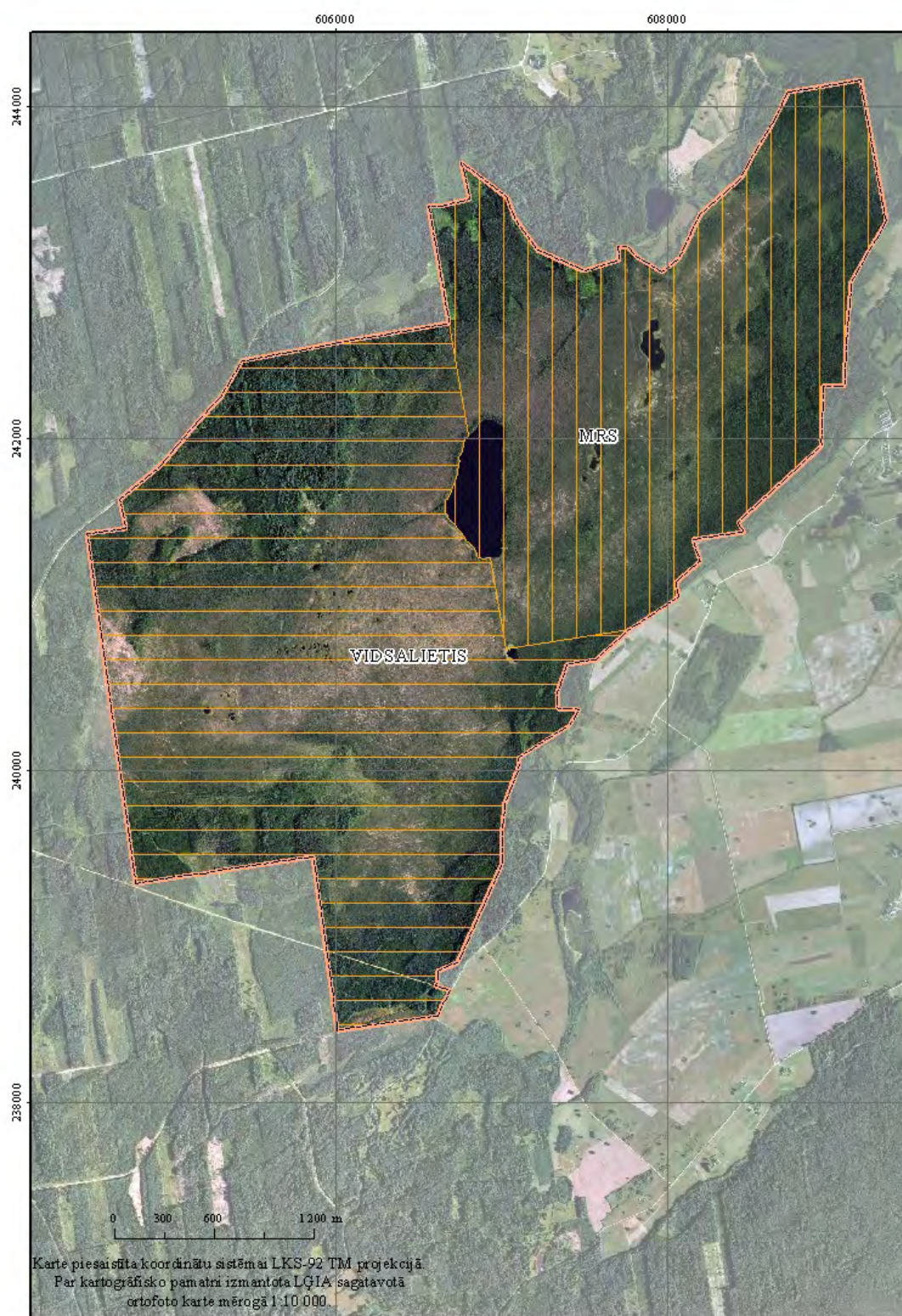
Dabas lieguma zemju pārvaldītājs AS „Latvijas valsts meži” medību tiesības iznomā diviem medību formējumiem – MRS mednieku klubam (541 ha) un mednieku biedrībai „Vidsalietis” (774 ha) (skat. 1.7. attēlu).

Dabas lieguma teritorijā tiek medīti limitētie medījamie dzīvnieki – staltbrieži, aļņi, meža cūkas, stirnas, un nelimitētie – bebri, lapsas, caunas. MRS mednieku klubs rudenos organizē medības ar dzinējiem (mežacūku, aļņu, staltbriežu medības), rudenos notiek ūdensputnu (zosis, pīles) medības dabas liegumā esošajos ezeros un purvā. Medības uz rubeņiem un medņiem liegumā pēdējos gados nenotiek. Atsevišķos gadījumos liegumā tiek organizētas arī vilku medības. Pēc MRS mednieku kluba sniegtās informācijas, vilki dabas lieguma teritorijā epizodiski ienāk no apkārtnes mežiem. Meža dzīvnieku piebarošana lieguma teritorijā netiek veikta.

1.4.3.3. Citi izmantošanas veidi

Nomavas ezers tiek izmantots makšķerēšanai, tā krastā konstatējami gan apmeklētāju atstāti atkritumi, gan ugunsgrāku vietas. Nomavas ezerā sastopamo zivju sugu inventarizāciju veicis Meliorācijas institūts 1970. gados, tās laikā konstatēts, ka ezerā mīt līdakas *Esox lucius*, asari *Perca fluviatilis* un raudas *Lutilus lutilus*. Purva ezeriem, tai skaitā Nomavas un Baltajam ezeram, raksturīgs dabiski pazemināts pH līmenis un tajos mīt tikai nedaudzas zivju sugas. Tā kā ihtiofaunas aizsardzība nav starp dabas lieguma izveides prioritārajiem mērķiem, jauna zivju sugu inventarizācija Nomavas ezerā nav veikta. Aizsargājamo zivju sugu klātbūtne Nomavas un Baltajā ezerā ir mazvarbūtīga.

Dabas lieguma teritorijā nelielos apjomos notiek ogu un sēņu vākšana.

1.7. attēls. Dabas lieguma „Nomavas purvs” daļas, kas iznomātas mednieku formējumiem

2. Aizsargājamās teritorijas novērtējums

2.1. Aizsargājamā teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un faktori, kas to ietekmē

Dabas lieguma „Nomavas purvs” dabas aizsardzības vērtību veido tā purva un meža biotopu komplekss, kas nodrošina dzīvotni retām un aizsargājamām putnu, kā arī augu un bezmugurkaulnieku sugām; it īpaši bagāta ir lieguma putnu fauna. Tā kā lieguma teritorija ir maz apmeklēta un tajā nenotiek saimnieciskā darbība, „Nomavas purvs” šobrīd un arī turpmāk var kalpot kā nozīmīga aizsargājamo putnu sugu ligzdošanas, riesta un barošanās vieta, nodrošinot aizsardzību no cilvēka radītiem traucējumiem.

Teritorijā esošos purvu un mežu biotopus ietekmē liegumā un visā tā apkārtnē izveidotā meliorācijas sistēma, kuras radīto hidroloģiskā režīma izmaiņu dēļ sākotnējās neskarta augstā purva teritorijās ir palielināties priedes un bērza ikgadējais pieaugums un mainījies zemsedzes sūnaugu un vaskulāro augu sastāvs. Rezultātā ir mainījusies biotopu kompleksa struktūra, purva nomalē veidojoties degradētam augstajam purvam, kas pāriet purvainā mežā. Daļā purva teritorijas meliorācijas sistēma ir dabiski aizaugusi un jau notikusi vai notiek purva dabiskā atjaunošanās, taču vairākos grāvjos joprojām vērojama aktīva ūdens notece, kas ietekmē aizsargājamo biotopu stāvokli. Šais posmos nepieciešama hidroloģiskā režīma regulēšana, izveidojot aizsprostus. Pēc šādu pasākumu veikšanas dabas lieguma teritorija var būt vērtīga kā monitoringa objekts purva biotopu atjaunošanās pētījumiem.

2.2. Ainaviskais novērtējums

Latvijas ainavu rajonu shēmā, ko 1994. gadā sastādījis K. Ramans, dabas lieguma teritorija ietilpst Augšzemes ainavzemē Susējas mežpurvaines ainavapvidū. Latvijas ainavu kartē, ko sastādījis O. Nikodemus, par pamatu ņemot reljefu un zemes izmantošanas raksturu, Nomavas purvs atrodas purvaines ainavā, kura iekļauta Latvijai unikālajos ainavu tipos (Ainavu aizsardzība, 2000).

Tā kā ainavas nav starp dabas lieguma prioritārajiem aizsardzības mērķiem, dabas aizsardzības plānā veikta tikai ainavu vispārīga aprakstīšana, neveicot detālu inventarizāciju. Nomavas purvs atrodas mežainā ainavapvidū Augšzemes ziemeļrietumu daļā, kurā tas un vēl vairāki augstā tipa purvi (Supes purvs, Spuļģu purvs, Slapjo salu purvs, Švēriņu purvs u.c.) ir ekoloģiski nozīmīgi ainavu elementi. Praktiski visu šo purvu teritorijas ir iekļautas Natura 2000 teritoriju sarakstā.

Nomavas purvā atrodas divi lielāki ezeri (Nomavas, Baltais), kā arī vairāki mazi purva ezeriņi. Šie lokālie ainavas elementi kopā ar nelielām salām un pussalām, purva izroboto robežu un ziemeļaustrumu-dienvidrietumu virzienā izstiepto konfigurāciju, veido ekosistēmas un daudzveidīgus ekotonus, kuri piemēroti aizsargājamām dzīvnieku un augu sugām, kā arī biotopiem.

Savulaik purvā veikta meliorācija, kuras ietekmē palielinājušās priežu audzes. No ainavu vizuālā aspekta priežu apaugums veido slēgtas ainavas (skat. 2.1. attēlu), vienīgi pie abiem ezeriem un atsevišķās vietās, kur mazāka meliorācijas ietekme, vērojami vidēji tāli skatu vērsumi (skat. 2.2. attēlu). Tomēr, analizējot ainavas pieejamību kā vienu no būtiskākajiem kritērijiem vizuālo ainavu aspektā, jāsecina, ka tā ir ļoti zema. Kultūrainavas vai kultūrvēsturiski nozīmīgi objekti liegumā nav sastopami, jo teritorija galvenokārt attīstījies dabiski.

Apsaimniekojot teritoriju, jānodrošina dabiska augstā purva funkcionēšana.

2.1. attēls. Skats uz Nomavas purvu tā centrālajā daļā

2.2. attēls. Skats uz Balto ezeru

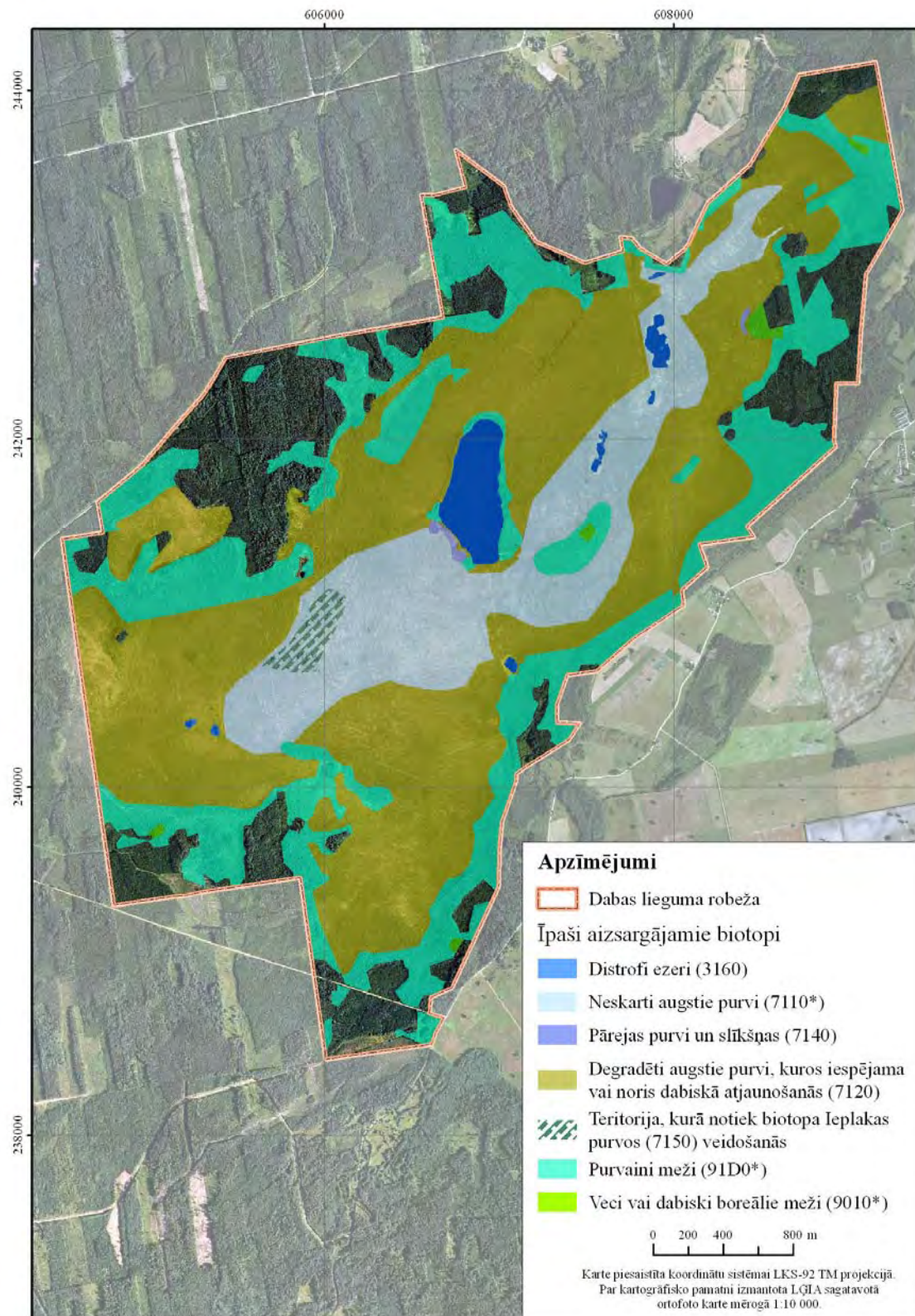
2.3. Biotopi, to sociālekonomiskā vērtība un ietekmējošie faktori

2.1. tabula. Īpaši aizsargājami biotopi dabas liegumā “Nomavas purvs” (biotopu karti skat. 2.3. attēlā)

Nosaukums	ES nozīmes biotopu klasifikatora kods	Īpaši aizsargājamā biotopa veids (MK noteikumi Nr. 421)	Platība, ha	% no teritorijas
Purvaini meži	91D0*	-	310,7	24,2
Veci vai dabiski boreālie meži	9010*	-	4,2	0,3
Neskarti augstie purvi	7110*	-	199,5	15,5
Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	7120	-	545,6	42,5
Ieplakas purvos	7150	-	Daži m ²	0
Distrofi ezeri	3160	4.3.	26,5	2,1
Pārejas purvi un slīkšņas	7140	2.7.	1,9	0,1
Kopā			1088,4	84,7

Latvijas aizsargājamo biotopu nosaukumi atbilstoši MK 2000. gada 5. decembra noteikumiem Nr. 421
“Īpaši aizsargājamo biotopu veidu saraksts, Eiropas Savienības aizsargājami biotopi un to kodi

(Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija direktīva) – pēc grāmatas „Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata”, 2010., red. Auniņš A. Rīga, 320 lpp.

2.3. attēls. Īpaši aizsargājami biotopi dabas liegumā „Nomavas purvs”

2.3.1. Purvu biotopi

7110* Neskarti augstie purvi ir purva centrālajā daļā (skat. 2.4. attēlu), kā arī teritorijā uz ziemeļiem un ziemeļaustrumiem no Baltā ezera, kur, spriežot pēc atmirušajiem kokiem un nefunkcionējošās grāvju sistēmas, ir notikusi degradētā purva dabiska atjaunošanās. Dominē ciņu mikroreljefs bez izteiktām lāmām un slīkšņām. Dominējošās sugas – makstainā spilve *Eriophorum vaginatum*, polijlapu andromeda *Andromeda polifolia*, sila virsis *Calluna vulgaris* (pēdējās sugas lielais īpatsvars norāda uz zināmu susināšanas ietekmi arī purva neskartākajā daļā), ieplakās – parastais baltmeldrs *Rhynchospora alba*. No sfagnu sūnām izplatītākās sugas ir Magelāna, brūnais, šaurlapu un iesarkanaiss sfagns *Sphagnum fuscum*, *S. magelanicum*, *S. angustifolium*, *S. rubellum*. Purva ziemeļrietumu daļā ir grēdu-akaču komplekss (skat. 2.5. attēlu). Uz grēdām aug priedes, kas pārsniedz 7 m augstumu. Purvā un purvainajos mežos vietām sastopama Austrumlatvijas teritorijai raksturīgā ārkausa kasandra *Chamaedaphne calyculata*.

2.4. attēls. Neskarts augstais purvs (7110*)
Nomavas purva centrālajā daļā

2.5. attēls. Grēdu-akaču komplekss purva
ziemeļrietumu daļā

7120 Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās ir purva apmalēs. Degradētie purvi liegumā atkarībā no susināšanas ietekmes atbilst nosusināšanas vidēji ietekmētiem vai atjaunoties sākušiem purviem (Auniņš, 2010). Lai gan lieguma teritorijā grāvji ir daļēji aizsērējuši, notece dažos grāvju posmos un ārpus lieguma teritorijas ir izteikta un ietekmē arī purva teritoriju (skat. apsaimniekošanas pasākumu aprakstu un karti 3. nodaļā). Degradētajā purva daļā sīkkrūmi (purva vaivariņš *Ledum palustre*, sila virsis *Calluna vulgaris*, retāk ārkausa kasandra *Chamaedaphne calyculata*) veido vienlaidus audzi, ko tikai vietām pārtrauc nelielas ieplakas ar parasto baltmeldru *Rhynchospora alba*. Nav sastopamas higrofitās sfagnu sugas – dominē smaillapu sfagns *Sphagnum capillifolium*, Varnstorfa sfagns *S. warnstorffii* u.c. Priežu ir salīdzinoši daudz, vietām to augstums tuvojās 7 m; priedes šai biotopā neveido noapaļotu vainagu.

7150 Ieplakas purvos veidojas tikai dažu kvadrātmetru lielā platībā teritorijā ap nelielajiem ezeriņiem uz DR no Nomavas ezera. Augu sega te skraja, sastopamas

raseņu *Drosera* spp. sugas, baltmeldri *Rhynchospora alba*, bet no sūnām – peldošā zemzarīte *Cladopodiella fluitans* un zvīņlapu kurcija *Kurzia pauciflora*.

7140 Pārejas purvi un slīkšņas ir vāji reprezentēti ezeru krastos (skat. 2.6. un 2.7. attēlu), kā arī dažās nelielās ieplakās purva malās. Biotopa platība bieži nepārsniedz 0,1 ha, tāpēc šādos gadījumos tas netiek kartēts. Pārejas purvos lielāka loma ir gruntūdens vai ezeru ūdens pieplūdei. Floras sastāvs ieplakās ir nabadzīgs, dominē makstainā spilve *Eriophorum vaginatum* kopā ar higrofītiskajiem sfagniem, bet ezeriem pāraugušajās slīkšņās liela loma ir arī parastajam baltmeldram *Rhynchospora alba*. Nomavas purva nomalē veidojas izteikta zilganās molīnijas *Molinia caerulea* josla. Pārejas purvi ir organiski saistīti ar augsto purvu un būtībā veido vienotu kompleksu.

Dabas aizsardzības vērtība

Teritorijā pārstāvēti 4 veidu Eiropas nozīmes purvu biotopi (skat. 2.1. tabulu), no tiem viens Latvijas īpaši aizsargājamais biotops – 7140 (2.6.) *Pārejas purvi un slīkšņas*.

Sociālekonomiskā vērtība

Lielu daļu teritorijas veido kūdras iegulas, taču tās ieguve būtu pretrunā ar dabas lieguma izveides mērķiem. Lielākajā purva daļā iegūstamas ogas.

Ietekmējošie faktori

Purva biotopu hidroloģisko režīmu joprojām ietekmē meliorācijas sistēma.

2.6. attēls. Nelieli pārejas purva fragmenti ezeriņa krastos Nomavas purva dienvidaustrumu daļā

2.7. attēls. Pārejas purvs Nomavas ezera dienvidrietumu krastā

2.3.2. Meža biotopi

91D0* Purvaini meži ir izveidojušies purva malās, retāk purva centrā uz saliņām un ap Nomavas ezeru (skat. 2.8. attēlu). Meliorācijas sistēma, susinot purvu, veicina priežu intensīvāku augšanu, līdz ar to ir vērojama purvaino mežu platības palielināšanās degradētajā purva daļā. Vērtīgākie ir purvainie meži, kuri atbilst šī

biotopa pirmajam variantam – purvaini ar kūdras slāni, kas biezāks par 30 cm. Vietām to bioloģiskā vērtība ir vēl augstāka, jo atsevišķi nogabali atbilst DMB statusam un tajos sastopami lielāka izmēra bioloģiski veci koki. Kritalu tomēr arī šajos nogabalos nav daudz, līdz ar to epiksilā brioflora nav bagāta, no DMB indikatorsugām sastopama tikai rudens džeimsonīte *Jamesoniella autumnalis*. Slapjaini ar kūdras slāni, kas mazāks par 30 cm, un susinātie mežu tipi šai teritorijā nav tik vērtīgi. Kopumā purvaino mežu flora liegumā nav bagāta – dominē plaši izplatītie sīkkrūmi, jo sevišķi purva vaivariņš *Ledum palustre* un zilene *Vaccinium uliginosum*, bet mitrākajos purvainajos mežos liela loma ir arī makstainajai spilvei *Eriophorum vaginatum*. Sūnu stāvā ir ciņi ar šrēbera rūšaini *Pleurozium schreberi*, taču biežāk dominē dažādas sfagnu sugas *Sphagnum spp.*

9010* Veci vai dabiski boreālie meži atrodami atsevišķos nogabalos purva perifērijā, kā arī uz minerālaugsnes salīnām purvā (87. kvartāla 7. nogabals), kur sausieņu meža augšanas apstākļu tipi atbilst šī biotopa statusam. Biotops teritorijā ir ar zemu reprezentācijas pakāpi, mežaudze lielākoties atbilst potenciāli dabiska meža biotopa statusam. Flora nabadzīga (dominē mellene un brūklene *Vaccinium myrtillus*, *V. vitis-idaea*). Bagātāka flora, bet bez izteiktiem dominantiem, ir jauktos mežos, piemēram 86. kvartāla 4. nogabalā, kur sastopamas arī gāršas meža augšanas apstākļu tipam raksturīgas sugas.

Paredzams, ka teritorijā ar laiku varētu veidoties arī biotops 9020* *Veci jaukti platlapju meži*, kas pašreiz vēl neatbilst (P)DMB statusam, tomēr te sastopamas tādas DMB indikatorsugas kā lapsastes vienādvācelīte *Isoetecium alopecuroides* un rudens džeimsonīte *Jamesoniella autumnalis*.

Dabas aizsardzības vērtība

Biotopi 91D0* *Purvaini meži* un 9010* *Veci vai dabiski boreālie meži* ir Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi.

Sociālekonomiskā vērtība

Meža teritorijas izmantojamas ogu un sēņu lasīšanai. Lielākā daļa mežu nav uzskatāmi par mežsaimnieciski vērtīgiem, to izstrāde būtu arī pretrunā ar lieguma izveides mērķiem. Mežu biotopi uzskatāmi par teritorijas ekoloģiskā kompleksa sastāvdaļu, kas nodrošina dzīvotnes gan aizsargājamām, gan medījamām putnu un zīdītāju sugām.

Ietekmējošie faktori

Teritorijas hidroloģisko režīmu joprojām ietekmē savulaik veiktā nosusināšana (skat. 2.9. attēlu). Atsevišķās teritorijas daļās pārskatāmā pagātnē veikti mežistrādes darbi.

2.8. attēls. Purvains mežs Nomavas purva periferijā

2.9. attēls. Aizaugošs grāvis Nomavas purva ziemeļu daļā

2.3.3. Saldūdens biotopi

Dabas lieguma teritorijā atrodas vairākas ūdenstilpes, kas atbilst ES aizsargājamam biotopam – 3160 *Distrofi ezeri*. Lielākās no tām ir Nomavas purvs un Baltais purvs, taču biotopa statusam atbilst arī mazāki purva ezeriņi, kuru platība pārsniedz 0,1 ha (skat. 2.3. attēlu).

Nomavas ezera spoguļa platība ir 22,2 hektāri, tā vidējais dziļums ir 4,5 metri, bet maksimālais 6,5 metri. No ezera iztek grāvis uz Podvāzi (www.ezeri.lv). Ezera ūdens caurredzamība ar Seki disku ir 0,5 metri, ūdens krāsa brūna. Ezera krasti diezgan viegli pieejami. Krasta tuvumā, seklākā ūdenī sastopama sūna – peldošā zemzarīte *Cladopodiella fluitans*. Citas ūdensaugu sugas ezerā nav konstatētas. Ezera krastos purviem raksturīgas augu sugas – zilene *Vaccinium uliginosum*, ārkauša kasandra *Chamaedaphne calyculata*, platlapu spilve *Eriophorum latifolium* u.c. Ezerā retas un aizsargājamās augu sugas nav konstatētas.

Baltais ezers ir tipisks distrofs ezers ar slīkšņainiem grūti pieejamiem krastiem. Seklākajā ūdenī sastopams garsmailes sfagns *Sphagnum cuspidatum*. Slīkšņu joslā dominē dūkstu grīslis *Carex limosa*, sastopama arī ārkauša kasandra *Chamaedaphne calyculata*, polijlapu andromēda *Andromeda polifolia*, parastais baltmeldrs *Rhynchospora alba*, purva šeihcērija *Scheuchzeria palustris*. Ezerā retas un aizsargājamās augu sugas nav konstatētas.

Dabas aizsardzības vērtība

Nomavas ezers, Baltais ezers, kā arī purva ezeriņi, kas pārsniedz 0,1 ha platību, ir Eiropas nozīmes un Latvijas nozīmes aizsargājams biotops – 3160 *Distrofi ezeri*.

Sociālekonomiskā vērtība

Nomavas ezers tiek izmantots makšķerēšanai, taču, tā kā tuvumā neatrodas blīvi apdzīvotas vietas un ezeru no visām pusēm norobežo purvs, tam nav nozīmīgas sociālekonomiskās vērtības.

Ietekmējošie faktori

Distrofi ezeri ir jūtīgi pret sateces baseinā esošo purvu nosusināšanu vai ūdens līmeņa pazemināšanu.

2.4. Sugas, to sociālekonomiskā vērtība un sugas ietekmējošie faktori

2.4.1. Flora

Lieguma flora ir ļoti nabadzīga. Konstatētas 202 vaskulāro augu sugas (skat. 1. pielikumā), no kurām 2 ir īpaši aizsargājamas, un 68 sūnaugu sugas, no tām vērtīgākā konstatētā suga ir kailā apaļlape *Odontoschisma denudatum*, kura ir tipiskāka Latvijas rietumu daļai.

Dabas aizsardzības vērtība

Kopumā atzīmētas 4 īpaši aizsargājamas sugas (skat. 2.2. tabulu), to populācijas ir niecīgas.

Sociālekonomiskā vērtība

Aizsargājamo augu sugām nav īpašas sociālekonomiskās vērtības. Neliela sociālekonomiskā vērtība ir ogu resursiem purvā un tam piegulošajos mežos.

Ietekmējošie faktori

Kopumā teritorijai raksturīgajiem biotopiem galvenais ietekmējošais faktors ir hidroloģiskais režīms un straujas tā izmaiņas, kas ietekmē arī augu sugu sastāvu.

2.2. tabula. Retās un īpaši aizsargājamās augu sugas dabas liegumā „Nomavas purvs”

N.p. k.	Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	SG	ES	ĪAS	MIK	Sugas sastopamība Latvijā ²
Vaskulārie augi							
1.	<i>Huperzia selago</i>	Apdzira	4	V	2		diezgan bieži
2.	<i>Lycopodium annotinum</i>	Gada staipeknis	4	V	2		bieži
Sūnaugi							
1.	<i>Jamesoniella autumnalis</i>	Rudens džeimsonīte	3				diezgan bieži
2.	<i>Odontoschisma denudatum</i>	Kailā apaļlape	-		1	+	diezgan reti, Latvijas austrumdaļā ļoti

² Pēc Fatare I., 1992 un Āboliņa A., 2002.

N.p. k.	Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	SG	ES	ĪAS	MIK	Sugas sastopamība Latvijā ²
							reti

Saīsinājumi:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. **II** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. **V** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396. "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu", 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004. Cipari 1 un 2 apzīmē 1. vai 2. pielikumu)

MIK – sugas aizsardzības nodrošināšanai var dibināt mikroliegumus (MK noteikumi Nr. 45. „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”, 30.01.2001., grozījumi 31.05.2005.)

2.4.2. Fauna

2.4.2.1. Putni

Ornitoloģiskie novērojumi dabas liegumā veikti 2010. gada putnu ligzdošanas sezonā. Pavisam konstatētas 58 ligzdojošas (vai iespējami ligzdojošas) putnu sugas (skat. putnu sugu sarakstu 2. pielikumā). No tām 11 ir īpaši aizsargājamās putnu sugas (skat. 2.3. tabulu). Teritorijā dominē augstā purva un purvmalas priežu, egļu un platlapju mežu putni. Kā dominantās putnu sugas minamas žubīte, sarkanrīklīte, čunčiņš, vītītis, melnais meža strazds meža teritorijā, bet koku čipste – purvā. Aizsargājamo putnu sugu skaita novērtējums dabas lieguma teritorijā sniegts 2.3. tabulā.

2.3. tabula. Dabas liegumā „Nomavas purvs” ligzdojošo īpaši aizsargājamo putnu sugu saraksts

Nr.p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ES	IAS	MIK	Sugas stāvoklis Latvijā ³	Skaita novērtējums ⁴
1	Mežirbe	<i>Bonasa bonasia</i>		+			Parasta	3-5
2	Rubenis	<i>Tetrao tetrix</i>	III	+	+		Vietām samērā parasta	10-15
3	Mednis	<i>Tetrao urogallus urogallus</i>	III	+	+	+	Vietām samērā parasta	3-5
4	Grieze	<i>Crex crex</i>	II	+	+		Parasta	1-3
5	Dzērve	<i>Grus grus</i>	III	+	+		Parasta	2-3
6	Dzeltenais tārtiņš	<i>Pluvialis apricaria</i>	III	+	+		Vietām samērā parasta	1-3
7	Purva tilbīte	<i>Tringa</i>		+	+		Diezgan reta	2-3

³ Pēc www.ornitofaunistika.com datiem

⁴ Ligzdojošo pāru skaita novērtējums dabas lieguma “Nomavas purvs” teritorijā

Nr.p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ES	IAS	MIK	Sugas stāvoklis Latvijā ³	Skaita novērtējums ⁴
		<i>glareola</i>						
8	Vakarlēpis	<i>Caprimulgus europaeus</i>	IV	+	+		Parasta	3-5
9	Pelēkā dzilna	<i>Picus canus</i>		+	+		Samērā parasta	1-3
10	Melnā dzilna	<i>Dryocopus martius</i>		+	+		Samērā parasta	2-5
11	Mazais mušķērājs	<i>Ficedula parva</i>		+	+		Samērā parasts	5 -7

Saīsinājumi:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā

ES – Eiropas Padomes Direktīva 79/409/EEC Par savvaļas putnu aizsardzību. **I** pielikums. Sugas, kurām jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā. **II** pielikumā minētās sugas drīkst medīt saskaņā ar dalībvalstu tiesību aktiem.

IAS – īpaši aizsargājama suga, 1. un 2. pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu"

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada MK noteikumiem Nr. 45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi"

Dabas aizsardzības vērtība

Kopumā dabas lieguma ornitofauna raksturojama kā bagātīga. Šeit sastopamas gan parastas un bieži izplatītas, gan arī Latvijas teritorijā salīdzinoši retas putnu sugas. Nozīmīgākie putnu ligzdošanas biotopi dabas liegumā ir Nomavas purva teritorija ar tajā esošajiem purva ezeriem, kur sastopami rubeņi, dzeltenie tārtiņi, purva tilbītes. Ne mazāk nozīmīgi ir purvmalas meži, kur sastopamas pelēkās un melnās dzilnas, mazie mušķērāji, vakarlēpji, medņi. Salīdzinot novērojumu datus ar 2001. gada novērojumu datiem (EMERALD projekta laikā), vairākas putnu sugas netika konstatētas (piem., zivju ērglis, baltmuguras dzenis, gaišā tilbīte, kaijveidīgie putni).

Sociālekonomiskā vērtība

Teritorijas putnu fauna ir salīdzinoši bagāta un var būt interesants apskates objekts putnu vērotājiem. Skatot kontekstā ar apkārtējo teritoriju, vairākām putnu sugām (minētajiem ūdens un purva putniem, medņiem un rubeņiem), Nomavas purvs ir nozīmīga atbalsta teritorija minēto sugu populāciju aizsardzībai un saglabāšanai. Sociālekonomiskā vērtība dabas lieguma teritorijā ir medījamiem ūdens putniem (pīlēm un zosīm), kas migrāciju laikā tradicionāli tiek medītas Nomavas purvā un tur esošajos ezeros.

Ietekmējošie faktori

Putnu sabiedrību un atsevišķu populāciju ietekmējošie faktori saistāmi galvenokārt ar purva apsaimniekošanu, t. i., ar veiktajiem meliorācijas darbiem, kas, visticamāk, putnu dzīvotņu kvalitāti ir pasliktinājuši. Mežsaimnieciskās darbības, kas notiek purvam piegulošajās teritorijās, ietekme ir nenozīmīga un putnu faunai būtisku kaitējumu nenodara. Ūdensputnu medības ir traucējošs faktors vietējai putnu

populācijai, kā arī migrējošiem ūdens putniem, kas apmetas purvā, lai atpūstos un barotos (kaut arī būtisku ietekmi uz migrējošo putnu populācijām neatstāj).

2.4.2.2. Zīdītāji

Dabas lieguma teritorijā 2010. gada apsekojumu laikā konstatētas 7 zīdītājdzīvnieku sugu atstātās darbības pēdas – alnis *Alces alces*, stirna *Capreolus capreolus*, meža cūka *Sus scrofa*, cauna *Martes martes*, lapsa *Vulpes vulpes*, bebrs *Castor fiber* un ūdrs *Lutra lutra*. Divas no minētajām sugām – bebrs un ūdrs, ir īpaši aizsargājama dzīvnieku sugas. Pēc 2001. gada apsekojuma datiem (Emerald projekta ietvaros) lieguma teritorijā novērotas arī vilka (*Canis lupus*) pēdas.

Dabas aizsardzības vērtība

Dabas parka teritorijā sastopamas divas Eiropas nozīmes aizsargājamās zīdītāju sugas – bebrs (*Castor fiber*) un ūdrs (*Lutra lutra*). Kaut gan šīs sugas iekļautas Eiropas Padomes direktīvas par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC II un IV pielikumā, bebrs Latvijā ir ļoti bieži sastopama suga un arī medījams dzīvnieks. To nosaka 2003. gada 23. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 760 „Medību noteikumi”, kā arī tas, ka šai sugai Latvijā noteikts ģeogrāfiskais izņēmums direktīvā 92/43/EEC.

Sociālekonomiskā vērtība

Sociālekonomiskā vērtība dabas lieguma teritorijā ir medījamiem dzīvniekiem. Medīti tiek limitētie medījамie dzīvnieki – aļņi, meža cūkas, stirnas, kā arī nelimitētie – bebri, lapsas un caunas. Medību tiesības dabas liegumā izmanto 2 mednieku formējumi.

Ietekmējošie faktori

Medības šobrīd ir vienīgais zīdītājdzīvniekus (medību faunu) ietekmējošais faktors. Dzīvnieki tiek medīti saskaņā ar medību likumu, medību noteikumiem un VMD apstiprināto nomedījamo dzīvnieku limitu. Lielo medījamo dzīvnieku (aļņu, meža cūku, stirnu) skaita dinamikai dabas liegumā nav atšķirīgas iezīmes no kopējām tendencēm Latvijā, kam raksturīgs pakāpenisks kāpums pēdējo 15 gadu laikā.

2.4.2.3. Abinieki

Informācija par dabas lieguma „Nomavas purvs” abinieku faunu iegūta gan apsekojot teritoriju dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā, gan apkopojot iepriekšējo gadu datus no Latvijas abinieku un rāpuļu datu bāzes (Nacionālā Dabas datu pārvaldības sistēma) un EMERALD projekta (“Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” lauka darba anketas. Projekta norises laiks 2001.-2003. gads, izpildītājs Latvijas Dabas fonds, finansētājs DANCEE, Natura 2000 standarta datu forma).

2010. gada jūnijā, apsekojot liegumu, Baltā ezera tuvumā konstatēta zaļo varžu (*Pelophylax esculenta* compl.) vokalizēšana. Starp Balto un Nomavas ezeru konstatēta parastā varde (*Rana temporaria*).

Dabas aizsardzības vērtība

Visas Latvijas abinieku un rāpuļu sugas ir pieminētas Bernes konvencijas otrajā vai trešajā pielikumā (Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību, Berne 1979).

Trīs no dabas liegumā konstatētajām abinieku sugām iekļautas Eiropas padomes direktīvas 92/43/EEC par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību IV vai V pielikumā (skat. 2.4. tabulu).

Neviena no konstatētajām sugām nav iekļauta 14.11.2000. MK noteikumu Nr. 396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” pielikumos. Lai arī liegumā sastopamās abinieku sugas Latvijā nav īpaši aizsargājamās un ir bieži sastopamas, tās ir būtiska kopējās lieguma ekosistēmas sastāvdaļa, kura ļauj eksistēt citām aizsargājamām sugām.

2.4. tabula. Abinieku sugas dabas liegumā „Nomavas purvs”

N.p. k.	Suga	Latīniskais nosaukums	SG	ES	ĪAS	MIK	Sugas stāvoklis Latvijā ⁵
1	Zaļā varde	<i>Pelophylax esculenta</i>		V			Parasta suga
2	Dīķa varde	<i>Pelophylax lessonae</i>		IV			Parasta suga
3	Parastā varde	<i>Rana temporaria</i>		V			Ļoti bieži sastopama suga

Saīsinājumi:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā;

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. **II** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana.; **IV** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešams stingrs aizsardzības režīms; **V** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396

”Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada MK noteikumiem Nr. 45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”

Sociālekonomiskā vērtība

Abinieku sugu sociālekonomiskā vērtība ir grūti nosakāma.

⁵ Pēc Group of Experts on the Conservation of Amphibians and Reptiles. Report. Strasbourg, 2006.

Ietekmējošie faktori

Pašlaik liegumā novērojami šādi abinieki un rūpuļus negatīvi ietekmējošie faktori:

- liegumā, kā jebkur citur Latvijā, notiek abinieku nārsta biotopu (grāvju) dabiskā aizaugšana, kas rada apēnojumu;
- dažāda veida traucējumus rada lieguma apmeklētāji, taču nelielā apmeklētāju skaita dēļ to ietekme nav būtiska.

2.4.2.4. Bezmugurkaulnieki

Dabas aizsardzības vērtība

Dati par dabas liegumā „Nomavas purvs” sastopamajiem bezmugurkaulniekiem iegūti, balstoties uz 2010. gada jūlijā veiktajiem pētījumiem un 2002. gada EMERALD projekta datiem. Teritorijā konstatētas 3 īpaši aizsargājamas un citādi vērtīgas bezmugurkaulnieku sugas (skat. 2.5. tabulu un 2.8. attēlu). No tām 2 sugas ir ierakstītas Latvijas Sarkanajā grāmatā, 2 sugas ir iekļautas Latvijas īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstā, 1 suga ir mežaudžu atslēgas biotopu suga un 1 suga iekļauta Eiropas Padomes Direktīvā 92/43/EEC.

2.5. tabula. Dabas lieguma „Nomavas purvs” teritorijā konstatētās Latvijā un Eiropā aizsargājamās un citādi vērtīgās bezmugurkaulnieku sugas un to aizsardzības statuss

N.p.k.	Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums (nr. kartē 2.10. attēlā)	SG	ES	IAS	MAB	Sugas stāvoklis Latvijā ⁶
Gliemji Mollusca							
1.	<i>Ruthenica filograna</i> (Rossmassler, 1836)	graciozais vārpstingliemezis (1)	3		1	IS	Samērā reta suga
Kukaiņi Insecta							
Spāres Odonata							
2.	<i>Leucorrhinia albifrons</i> (Burmeister, 1839)	raibgalvas purvuspāre (2)		IV	1		Reta suga
Vaboles Coleoptera							
3.	<i>Aromia moschata</i> (L., 1758)	zaļais vītolgrauzis (3)	4				Samērā bieži sastopama suga

Saīsinājumi:

SG - Latvijas Sarkanā grāmata (Spuris 1998). LSG apdraudēto sugu kategorijas, kas atbilst vecajām IUCN kategorijām: **3.** kategorija - retās sugas; **4.** kategorija - maz pazīstamās sugas.

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. **IV** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešams stingrs aizsardzības režīms.

IAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu"

MAB - Mežaudžu atslēgas biotopu (MAB) (= dabisku meža biotopu) sugas (Lārmanis u.c. 2000). **IS** - Indikatorsuga, kam ir samērā augstas prasības pret dzīves vidi, bet ne tik augstas kā biotopu speciālistu sugām.

⁶ Pēc Rudzīte 1999, Rudzīte 2000, Kalniņš 2008, Spuris 1984, Barševskis et al. 2004, 2009

2.10. attēls. Īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu atradnes dabas liegumā „Nomavas purvs”

Īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu un tām nozīmīgāko biotopu novērtējums

Īpaši aizsargājamām un citādi vērtīgām bezmugurkaulnieku sugām piemērotu un nozīmīgu biotopu ir maz. Piemērotākie no tiem ir sūnu purvā esošie distrofie ezeri un purva malās esošie lapu koku un jaukto mežu fragmenti. Nomavas ezerā un nelielā purva ezeriņā teritorijas dienvidaustrumu daļā samērā lielā skaitā novērota raibgalvas purvuspāre *Leucorrhinia albifrons*. Suga visdrīzāk sastopama liegumā visos purva ezeros, kā arī daudzajās lāmās. Lieguma purva ezeros iespējams atrast arī resnvēdera purvuspāri *Leucorrhinia caudalis*, kura var apdzīvot līdzīgus biotopus. Citu reto spāru sugu atrašana šeit maz ticama.

Mitrā apšu mežā konstatēts graciozais vārpstiņgliemezis *Ruthenica filograna*, kas ir samērā vērtīga dabisko meža biotopu indikatorsuga. Tā ir tipiska mežu zemsegas gliemežu suga, kura pārsvarā sastopama lapkoku un jauktos mežos kaļķainās, noēnotās vietās ar pastāvīgu mitruma līmeni. Atsevišķos vecākos lapkoku un jauktu mežu fragmentos ar egli, apsi un bērzu iespējams atrast dažas citas īpaši aizsargājamās sauszemes gliemežu sugas – krokaino vārpstiņgliemezi *Macrogastra plicatula*, vēderaino vārpstiņgliemezi *M. ventricosa*, blāvo kristālspolīti *Vitrea contracta*. Pārējās mežu teritorijas aizņem priežu meži, kas nav piemēroti vērtīgām gliemežu sugām.

No īpaši aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām, kuras konstatētas dabas lieguma „Nomavas purvs” teritorijā, visnozīmīgākā ir raibgalvas purvuspāre *Leucorrhinia albifrons* (Burmeister, 1839).

Raibgalvas purvuspāre ir reta suga, kura izplatīta Latvijā galvenokārt ziemeļu un centrālajā daļā. Pamatā sugas kāpuru attīstība notiek dabīgos eitrofos ezeros ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, augsto un pārejas purvu distrofos ezeros. Retāk sugu sastop mezotrofos ezeros un vecupēs. Suga novērota Nomavas ezerā un pie purva ezeriņa lieguma dienvidaustrumu daļā, taču visdrīzāk tā izplatīta visā lieguma teritorijā, kur ir sūnu purva ezeri un lāmas. Būtiska negatīva ietekme uz šo sugu liegumā nav novērota. Spāres novērotas samērā lielā skaitā. To populācija liegumā ir diezgan stabila.

Ietekmējošie faktori

Raibgalvas purvuspāri negatīvi var ietekmēt ūdens piesārņojums, hidroloģiskā režīma maiņa, meliorācija purva tiešā tuvumā, kūdras ieguve un jebkura cita darbība, kas izmaina sugas eksistencei nepieciešamo biotopu.

Graciozā vārpstiņgliemeža atradnē būtu nepieciešams ierobežot koku ciršanu, kas var izmainīt sugai nepieciešamos apgaismojuma apstākļus, vai iznīcināt sugas biotopu. Arī hidroloģiskā režīma un mitruma apstākļu maiņa sugai nav vēlama.

Zaļais vītolgrauzis ir samērā ekoloģiski plastiska suga, kurai specifiski aizsardzības pasākumi nav nepieciešami. Sugas kāpuri attīstās nokaltušu un novājinātu vītolu koksne. Pieaugušajām vabolēm būtiski ir arī barošanās biotopi jeb pļavas ar ziedošiem augiem, lielākoties čemurziežiem, uz kuriem sugas īpatņi barojas ar nektāru.

2.6. Aizsargājamās teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības	Vērtību pretnostatījums un ietekmējošie faktori
Dabas liegumā konstatēti šādi aizsargājamie meža biotopi: 91D0* Purvaini meži; 9010* Veci vai dabiski boreālie meži. Meža teritorijas ir dzīvotne aizsargājamām dzīvnieku un augu sugām.	Sociālekonomiskā vērtība ir meža koksnes krājai, arī mežam kā medījamo putnu un dzīvnieku uzturēšanās un barošanās vietai, ogu un sēņu ieguves vietai.	Koksnes ieguvu ierobežo dabas lieguma statuss. Dabas resursu izmantošana (medības, ogu un sēņu vākšana) var radīt traucējumus dabas liegumā esošajām dzīvnieku sugām. Mežu biotopu attīstību, it sevišķi purvaino mežu, ietekmē teritorijā un tās apkārtnē izveidotā meliorācijas sistēma, kas radīta, lai palielinātu koksnes krāju. Nosusināšana atsevišķās teritorijas daļās ir radījusi labvēlīgus apstākļus biotopa <i>91D0* Purvaini meži</i> attīstībai.
Dabas liegumā konstatēti šādi aizsargājamie purvu biotopi: 7110* Neskarti augstie purvi; 7150 Ieplakas purvos; 7120 Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās; 7140, 2.7. Pārejas purvi un slīkšņas.	Sociālekonomiskā vērtība ir purvos uzkrātajiem kūdras resursiem, kā arī purvam kā ogu ieguves vietai un medījamo putnu un dzīvnieku uzturēšanās vietai.	Dabas lieguma statuss neatļauj kūdras iegulu izstrādi. Ogu vākšana, kā arī medības var radīt traucējumus purvā mītošajām dzīvnieku sugām. Būtiskākais aizsargājamais purva biotopus ietekmējošais faktors ir teritorijā izveidotā meliorācijas sistēma, kuras mērķis ir bijis palielināt koksnes pieaugumu. Rezultātā daļa neskartā purva ir degradējusies un šie procesi atsevišķās dabas lieguma daļās turpinās.
Dabas liegumā konstatēts šāds aizsargājams saldūdens biotops: 3160, 4.3. Distrofi ezeri.	Ezeru biotopu sociālekonomiskā vērtība ir neliela, tie ir maz piemēroti zivju sugām un līdz ar to makšķerēšana notiek nelielos apjomos.. Nomavas ezerā notiek putnu medības.	Putnu medības rada traucējumus sugām, kas uzturas dabas liegumā; apmeklētāji Nomavas ezera krastā atstāj atkritumus. Būtiski faktori, kas ietekmē dabas lieguma saldūdens biotopus, nav konstatēti.
Dabas liegumā konstatētas 202 vaskulāro	Augu sugu sociālekonomiskā vērtība dabas	Dabas lieguma apmeklētāji var radīt

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības	Vērtību pretnostatījums un ietekmējošie faktori
augu sugas (no tām 2 aizsargājamas) un 68 sūnaugu sugas (no tām 2 aizsargājamas).	liegumā saistīta ar ogu ieguvī, galvenokārt purvā.	traucējumus tajā mītošajām sugām, atstāt atkritumus. Būtiski augu sugas ietekmējoši faktori dabas liegumā nav konstatēti.
Dabas liegumā konstatēta 7 zīdītājdzīvnieku sugu klātbūtne, tai skaitā 2 aizsargājamas zīdītājdzīvnieku sugas – ūdrs <i>Lutra lutra</i> un bebrs <i>Castor fiber</i> .	Sociālekonomiskā vērtība ir dabas liegumā sastopamajām dzīvnieku sugām, kas tiek izmantotas medībās.	Būtiski zīdītājdzīvniekus ietekmējošie faktori lieguma teritorijā nav novēroti.
Dabas liegumā konstatētas 58 ligzdojošas vai iespējami ligzdojošas putnu sugas, no kurām 11 ir īpaši aizsargājamas sugas.	Teritorijas putnu fauna ir bagāta, un liegums var būt interesants apskates objekts putnu vērotājiem. „Nomavas purvs” ir nozīmīga teritorija vairāku putnu sugu (tai skaitā medījamo) aizsardzībai un saglabāšanai.	Liegumā nav novēroti būtiski putnu sugas ietekmējoši faktori. Meliorācijas rezultātā palielinātais purva apaugums var negatīvi ietekmēt putnu ligzdošanas un barošanās apstākļus.
Dabas liegumā konstatētas trīs Eiropā aizsargājamas abinieku sugas.	Abinieku sugu sociālekonomiskā vērtība ir grūti nosakāma.	Dabas liegumā abinieku sugas ietekmējoši faktori ir dabiskā nārsta biotopu aizaugšana un apēnošana, kā arī nelielu ietekme ir apmeklētāju radītajiem traucējumiem.
Dabas liegumā konstatētas trīs īpaši aizsargājamas vai retas bezmugurkaulnieku sugas.	Bezmugurkaulnieku sugu sociālekonomiskā vērtība ir grūti nosakāma.	Būtiski bezmugurkaulnieku sugas ietekmējoši faktori dabas liegumā nav novēroti.

3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu

3.1. Aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi

Ilgtermiņa mērķis

Dabas lieguma teritoriju saglabāt kā dabisku purva, saldūdens un meža biotopu kopumu, kas kalpo par dzīvotni aizsargājamām sugām, un kurā cilvēka darbības ietekme ir minimāla.

Īstermiņa mērķi

Šajā nodaļā ir uzskaitīti īstermiņa mērķi turpmākajiem 10 gadiem, kurus ir vēlams sasniegt dabas aizsardzības plāna darbības laikā un kas kalpo kā nosacījums, lai sasniegtu ilgtermiņa teritorijas apsaimniekošanas mērķi vai tuvotos tā sasniegšanai.

Plānošanas periodā galvenie īstermiņa mērķi tiek sadalīti vairākās grupās:

- A. Administratīvie un organizatoriskie mērķi**
- B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana**
- C. Sabiedrības informēšana un izglītošana**
- D. Rekreācija un tūrisms**
- E. Monitorings**

A. Administratīvie un organizatoriskie mērķi

- A.1. Pieņemt dabas lieguma individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus (IAIN);
- A.2. Skaidri apzīmēt dabā lieguma robežu;
- A.3. Viesītes novada un Jēkabpils novada teritorijas plānojumā iestrādāt nosacījumus dabas lieguma teritorijas aizsardzībai.

B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

- B.1. Dabas lieguma teritorijā nodrošināt dabas aizsardzības plānā un IAIN noteikto ierobežojumu ievērošanu;
- B.2. Mazināt ūdens noteci pa grāvjiem, veidojot aizsprostus;
- B.3. Uzstādīt mākslīgo ligzdu klinšu ērglim.

C. Sabiedrības informēšana un izglītošana

- C.1. Pie dabas lieguma robežas uzstādīt informatīvos standus.

D. Rekreācija un tūrisms

- D.1. Nodrošināt, lai dabas lieguma apmeklētāji neatstāj negatīvu ietekmi uz teritorijas dabas vērtībām.

E.Monitorings

E.1. Teritorijā veikt Natura 2000 monitoringu;

E.2. Veikt dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu monitoringu.

3.2. Apsaimniekošanas pasākumi

Lai nodrošinātu izvirzītos mērķus un uzdevumus, izstrādāts dabas lieguma apsaimniekošanas pasākumu plāns, kas paredz pasākumus dabas vērtību aizsardzībai un saglabāšanai, teritorijas bioloģisko vērtību monitoringu, robežzīmju un informatīvo stendu uzstādīšanu, sabiedrības izglītošanu dabai draudzīgas attieksmes veidošanā. Apsaimniekošanas pasākumi ir uzskaitīti 3.1. tabulā. Pēc tabulas seko sīkāks apsaimniekošanas pasākumu apraksts. 3.1. tabula ir lietojama kopā ar apsaimniekošanas pasākumu aprakstu un apsaimniekošanas pasākumu karti (3.1. attēls).

3.1. tabulā ir sniegta katra pasākuma prioritāte, izpildes termiņš, iespējamais finansējuma avots, aptuvenais finansējuma apjoms, ja tāds ir nepieciešams un ja to var aprēķināt. Katrs pasākums ir attiecināts uz konkrētu īstermiņa mērķi un tiek norādīti izpildes rādītāji. Piedāvātie apsaimniekošanas pasākumi ir attēloti 3.1. attēlā.

Kā redzams 3.1. tabulā, atsevišķiem apsaimniekošanas pasākumiem precīzi nav norādītas to izmaksas, jo patlaban tās ir grūti nosakāmas. Tas saistīts gan ar potenciālā pasākuma tehniskā projekta izmaksām, gan izpildes veidu, gan dažādiem blakus faktoriem.

3.1. tabula. Plānotie apsaimniekošanas pasākumi

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
A - Administratīvie un organizatoriskie pasākumi							
1.	A.1.	Dabas lieguma „Nomavas purvs” individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu pieņemšana	I (augsta), 2011. gads	Vides ministrija	Vides ministrija	Administratīvās izmaksas	Pieņemti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi
2.	A.2.	8 dabas lieguma robežzīmju uzstādīšana	I (augsta), 2011.-2012. gads	Latvijas valsts meži sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi	Latvijas valsts meži	1 robežstabs ar zīmi 50–60 Ls (20 Ls maksā pati zīme + uzstādīšanas izmaksas)	Dabas lieguma teritorija ir skaidri iezīmēta dabā
3.	A.3.	Dabas lieguma teritorijas izmantošanu regulējošo nosacījumu iestrādāšana Viesītes novada un Jēkabpils novada teritorijas plānojumā	II (vidēja), Viesītes novada un Jēkabpils novada TP izstrādes laikā	Pašvaldība	Pašvaldība	Administratīvie izdevumi	Viesītes novada un Jēkabpils novada teritorijas plānojumā iekļauta aktuālā informācija par dabas lieguma aizsardzību un apsaimniekošanu
B – Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana							
4.	B.1.	DAP noteikto teritorijas izmantošanas ierobežojumu ievērošana un kontrolēšana dabas lieguma teritorijā	I (augsta), visā DAP darbības termiņā	-	Valsts meža dienests, Dabas aizsardzības pārvalde	Administratīvās izmaksas	Saglabāti Eiropas nozīmes mežu biotopi un tajos esošās augu un dzīvnieku sugas
5.	B.2.	Hidroloģiskā režīma regulēšanas projekta izstrāde un aizsprostu veidošana uz grāvjiem, mazinot noteci purva teritorijā	I (augsta), līdz 2015. gadam	Dabas aizsardzības pārvalde, ES	Dabas aizsardzības pārvalde	Pašlaik precīzi nav nosakāmas	Teritorijā atjaunots dabisks vai dabiskam tuvs hidroloģiskais

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
				fundu finansējums			režīms, notiek purva biotopu atjaunošanās
6.	B.3.	Mākslīgās ligzdas uzstādīšana klinšu ērglim	II (vidēja), 2011.-2013. gads	Dabas aizsardzības pārvalde	Dabas aizsardzības pārvalde	~100-150 Ls	Purva salā izveidota mākslīgā ligzda klinšu ērglim
C – Informatīvie, izglītojošie pasākumi							
7.	C.1.	3 informatīvo stendu uzstādīšana pie dabas lieguma robežas	II (vidēja), 2011.-2013. gads	Latvijas valsts meži	Latvijas valsts meži	Ls 500-1000	Pie dabas lieguma robežas uzstādīti informatīvie stendi
D – Tūrisms un rekreācija							
8.	D.1.	Informācijas nodrošināšana par dabas liegumā esošajiem ierobežojumiem un to kontrole	II (vidēja), visā DAP darbības termiņā	Dabas aizsardzības pārvalde	Pašvaldība, Dabas aizsardzības pārvalde	Administratīvās izmaksas	Dabas lieguma apmeklētāji neatstāj negatīvu ietekmi uz dabas vērtībām liegumā
E – Monitorings							
9.	E.1.	Natura 2000 monitorings	I (augsta), pastāvīgi	Dabas aizsardzības pārvalde	Dabas aizsardzības pārvalde	Valsts monitoringa izmaksas	Tiek veikts Eiropas nozīmes biotopu monitorings
10.	E.2.	Dabas aizsardzības plānā paredzēto apsaimniekošanas pasākumu rezultātu novērtējums	II (vidēja), pastāvīgi	Dabas aizsardzības pārvalde	Dabas aizsardzības pārvalde	Administratīvās izmaksas	Novērtēti dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu ieviešanas rezultāti

A. Administratīvie un organizatoriskie pasākumi

Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu pieņemšana

Lai skaidri definētu dabas liegumā atļautās un aizliegtās darbības, teritorijai jāapstiprina individuālie izmantošanas un aizsardzības noteikumi. Dabas aizsardzības plānā ir iekļauts minēto noteikumu projekts (skat. 5.2. nodaļu). Teritorijai netiek noteikts funkcionālais zonējums.

Dabas lieguma robežu zīmju uzstādīšana

Dabas lieguma robeža pašlaik nav dabā apzīmēta ar speciālajām zīmēm saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” 1. pielikumu. Dabas aizsardzības plānā tiek paredzēts uzstādīt 8 informatīvās zīmes (piedāvāto zīmju izvietojumu skat. 3.1. attēlā) vietās, kur lieguma teritoriju šķērso vai tā robežu veido ceļi un stigas, pa kuriem liegumam var piekļūt apmeklētāji. Informatīvās zīmes Dabas aizsardzības pārvalde izsniedz pašvaldībai vai teritorijas apsaimniekotājam – AS „Latvijas valsts meži” – bez maksas.

Dabas lieguma teritorijas izmantošanu regulējošo nosacījumu iestrādāšana Viesītes novada un Jēkabpils novada teritorijas plānojumā

Izstrādājot teritorijas plānojumu Viesītes novadam un Jēkabpils novadam, nepieciešams iekļaut informāciju par dabas liegumam „Nomavas purvs” izstrādāto dabas aizsardzības plānu un individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, ja tie ir stājušies spēkā; pretējā gadījumā jāiekļauj atsauce uz 16.03.2010. MK noteikumiem Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

Teritorijas izmantošanas ierobežojumu ievērošana

Visā lieguma teritorijā ievērojami mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, kas noteikti individuālajos izmantošanas un aizsardzības noteikumos (skat. 5.2. nodaļu), to kontroli veic Valsts meža dienests un Dabas aizsardzības pārvalde normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Lieguma teritorijā noteikts aizliegums izmantot palīgierīces savvaļas ogu vākšanā, lai izvairītos no zemsedzes bojāšanas purva biotopos un saglabātu ogu resursus putnu barošanās vajadzībām.

Tā kā dabas lieguma teritoriju tā dienvidrietumu daļā šķērso AS „Latvijas valsts meži” izbūvēts ceļš, kurš pie augsta ūdens līmeņa meliorācijas grāvjos var applūst, paredzēta šī ceļa apsaimniekošana (skat. 3.1. attēlu), kas ietver gar ceļu izbūvēto grāvju tīrīšanu. Šādā gadījumā ceļa apsaimniekotājam jāparedz pasākumi, lai netiktu būtiski ietekmēti hidroloģiskais režīms dabas lieguma teritorijā, un darbiem jāsaņem Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja.

Gadījumā, ja tiek veikta meliorācijas sistēmu rekonstrukcija dabas lieguma tuvumā, šie darbi jāveic saskaņā ar 06.06.2006. MK noteikumiem Nr. 455 „Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)”.

Aizsprostu veidošana uz grāvjiem, mazinot noteci purva teritorijā

Lielu daļu dabas lieguma teritorijas aizņem biotopi, kurus ietekmējusi meliorācijas sistēmas izveidošana – 7120 Degradēts augstais purvs, kurā iespējama vai noris dabiska atjaunošanās un 91D0* Purvaini meži. Šobrīd daļā teritorijas notiek dabiska grāvju aizaugšana, taču atsevišķos posmos nepieciešama aizsprostu veidošana uz grāvjiem, lai mazinātu noteci (skat. 3.1. attēlu). Šādu darbu veikšanai izstrādājams projekts, kurā norādītas aizsprostu veidošanas vietas un aizsprostu tehniskais risinājums. Pasākums jāveic, ievērojot IAIN paredzētos nosacījumus hidrotehnisko darbu veikšanai.

Mākslīgās ligzdas uzstādīšana klinšu ērglim

Dabas lieguma teritorijā atrodas purva sala, kas ir piemērota mākslīgās ligzdas uzstādīšanai klinšu ērglim. Mākslīgās ligzdas pamatni izbūvē koka galotnē un nostiprina, lai uz tās putni varētu veidot ligzdu.

C. Izglītojošie un informējošie pasākumi

Informatīvo stendu uzstādīšana

Pie dabas lieguma robežas būtu nepieciešams uzstādīt nelielus stendus ar informāciju par dabas liegumu un tā piederību Natura 2000 tīklam, teritorijas izveidošanas mērķiem un liegumā noteiktajiem ierobežojumiem. Stendi jānovieto vietās, kur pie dabas lieguma robežas pienāk ceļi, kā arī lieguma ziemeļu daļā, kur notiek ar medībām saistītas aktivitātes (skat. 3.1. attēlu).

D. Tūrisms un rekreācija

Dabas lieguma apmeklētāju informēšana par teritorijas izmantošanas nosacījumiem un to ievērošanas kontrole

Pēc DAP apstiprināšanas un IAIN stāšanās spēkā nepieciešams potenciālajiem teritorijas apmeklētājiem (ogotājiem, medniekiem, makšķerniekiem) nodrošināt informāciju par dabas liegumā noteiktajiem ierobežojumiem (DAP materiālus novietojot pašvaldībā kā visiem interesentiem pieejamus, sniedzot informāciju novada laikrakstā un pagastu pārvaldēs u.tml.). Teritorijā noteikto ierobežojumu kontroli nodrošina Dabas aizsardzības pārvalde, nepieciešamības gadījumā sadarbojoties ar teritorijas apsaimniekotāju – AS „Latvijas valsts meži”.

E. Monitorings

Natura 2000 monitorings

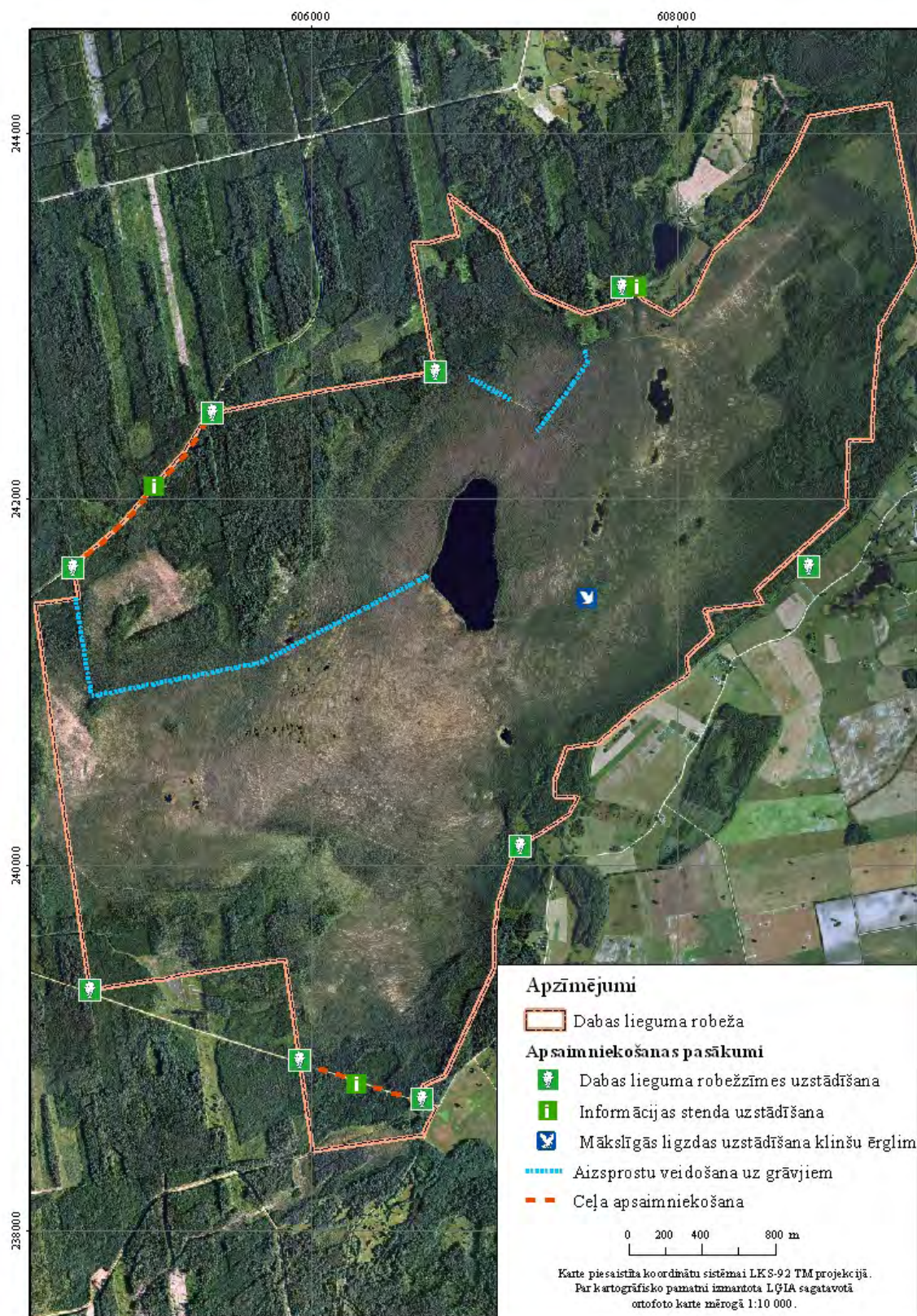
Šobrīd valsts monitoringa programmā teritorijā ir paredzēts veikt *NATURA 2000* vietu monitoringu, ko veiks Dabas aizsardzības pārvalde, piesaistot profesionālus sugu un biotopu ekspertus. Dabas liegumam „Nomavas purvs” šajā monitoringa programmā ir paredzēts veikt biotopa *3160 Distrofi ezeri* monitoringu.

Dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu realizācijas monitorings

Dabas aizsardzības plāns tiek izstrādāts 10 gadu periodam. Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” jaunu plānu neizstrādā, ja nav īstenoti plānā paredzētie apsaimniekošanas pasākumi un tādēļ nepieciešams pagarināt plāna darbības termiņu uz šo pasākumu īstenošanas laiku, bet ne ilgāk kā uz pieciem gadiem. Tāpēc ir būtiski izvērtēt, vai visi plānotie pasākumi ir ieviesti.

Ja tiek konstatēts, ka pasākumi nav realizēti pilnā apmērā, tad lēmumu par plāna darbības termiņa pagarināšanu pieņem Dabas aizsardzības pārvalde. Lēmuma pieņemšanā, ja nepieciešams, pieaicina attiecīgo nozaru ekspertus. Vides ministrija, pamatojoties uz minēto lēmumu, apstiprina vai noraida plāna darbības termiņa pagarināšanu. Ja dabas aizsardzības plānā nepieciešamas citas izmaiņas, var izstrādāt jaunu plānu.

Dabas liegumā „Nomavas purvs” būtiski monitoringa laikā novērtēt grāvju aizsprostošanas un meliorācijas sistēmas aizaugšanas ietekmi uz aizsargājamo biotopu kvalitāti, kā arī dabas aizsardzības plānā noteikto pasākumu un ierobežojumu efektivitāti reto putnu sugu aizsardzībā.

3.1. attēls. Dabas lieguma „Nomavas purvs” apsaimniekošanas pasākumi

4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos

Šobrīd dabas lieguma teritorijā ir spēkā Viesītes pilsētas ar lauku teritoriju teritorijas plānojums 2006.-2018. gadam un Kalna pagasta teritorijas plānojums 2005.-2017. gadam. Pēc administratīvi teritoriālās reformas kopš 2009. gada 1. jūnija izveidots Viesītes novads un Jēkabpils novads; līdz novada teritorijas plānojuma izstrādāšanai teritorijā ir spēkā to veidojošo pagastu un lauku teritoriju teritorijas plānojumi. Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā norisinās arī Viesītes novada teritorijas plānojuma izstrāde.

Šobrīd spēkā esošajos teritorijas plānojumos ir iekļauti nosacījumi dabas lieguma teritorijas izmantošanai, atsaucoties uz MK noteikumiem Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. Izstrādājot jaunu teritorijas plānojumu, nepieciešams iekļaut informāciju par teritorijai izstrādāto dabas aizsardzības plānu un individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, ja plāna izstrādes laikā tie būs jau apstiprināti, vai arī 16.03.2010. MK noteikumiem Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. Kalna pagasta teritorijas plānojumā dabas lieguma „Nomavas purvs” teritorijā iezīmētas nelielas lauksaimniecības zemju platības, kas faktiski ir Valsts meža reģistra datu bāzē iekļautas dzīvnieku barošanas lauces. Izstrādājot jaunu teritorijas plānojumu, šīs platības būtu vēlams atzīmēt kā meža zemes. Kopumā teritorijas plānojumos ir iekļautas prasības, kas nodrošina dabas lieguma „Nomavas purvs” dabas vērtību aizsardzību.

5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam

5.1. Priekšlikums teritorijas zonējumam

Tā kā dabas lieguma teritorija ir samērā neliela un veido vienotu ekoloģisko kompleksu (purva biotopi centrālajā daļā ar tiem piegulošām meža platībām perifērijā), dabas vērtību aizsardzības nodrošināšanai optimāli ir saglabāt vienotu teritorijas zonējumu – dabas lieguma zonu, attiecīgi izstrādājot individuālos apsaimniekošanas un izmantošanas noteikumus.

5.2. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam

Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts sagatavots saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993.) 17. pantu. Par pamatu IAIN projekta struktūrai un formulējumiem izmantoti MK noteikumi Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, pielāgojot tos dabas lieguma „Nomavas purvs” situācijai un aizsardzības prasībām.

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka dabas lieguma „Nomavas purvs” (turpmāk tekstā – dabas liegums) aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamos un aizliegtos darbību veidus dabas liegumā, kā arī aizsargājamās teritorijas apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās izveidošanas un lietošanas kārtību.
2. Dabas lieguma teritorijā nav spēkā vispārējie īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Dabas parkā ir spēkā arī citos normatīvajos aktos noteiktās vides aizsardzības prasības.
3. Dabas liegums izveidots, lai saglabātu Eiropas nozīmes purvu un mežu biotopus, kā arī nodrošinātu aizsardzību teritorijā ligzdojošām putnu sugām.
4. Dabas lieguma robežas dabā apzīmē ar speciālo informatīvo zīmi, kuras paraugs, izveidošanas un lietošanas kārtība noteikta šo noteikumu 1. pielikumā (*skat. dabas aizsardzības plāna 4. pielikumu*).
5. Dabas aizsardzības pārvalde nosaka ierobežotas pieejamības statusu informācijai par dabas liegumā esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai. Šādu informāciju izpata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.

6. Dabas aizsardzības pārvalde, izsniedzot rakstisku atļauju vai saskaņojot noteikumos minētās darbības, izmanto informāciju no dabas aizsardzības plāna un jaunāko pieejamo informāciju par īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem dabas liegumā. Darbībām, kurām saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu Valsts vides dienests izsniedz tehniskos noteikumus vai veic sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu, Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja nav nepieciešama.

7. Šajos noteikumos minētā Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskā atļauja nav nepieciešama, ja attiecīgo darbību veic Dabas aizsardzības pārvalde, lai īstenotu tai normatīvajos aktos noteiktās funkcijas un uzdevumus.

II. Aprobežojumi dabas lieguma teritorijā

8. Visā dabas lieguma teritorijā aizliegts:

8.1. ierīkot jaunus atkritumu poligonus;

8.2. izmantot citzemju sugas meža atjaunošanā un ieaudzēšanā;

8.3. lietot minerālmēslus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus mežaudzēs, izņemot repelentus pārnadžu atbaidīšanai un feromonus koku stumbra kaitēkļu ierobežošanai;

8.4. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskiem transportlīdzekļiem, tricikliem, kvadricikliem un mopēdiem pa meža zemēm, izņemot gadījumus, ja pārvietošanās notiek pa teritorijas apmeklētājiem speciāli izveidotiem maršrutiem vai pārvietošanās ir saistīta ar šo zemju apsaimniekošanu, uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;

8.5. kurināt ugunscurus ārpus speciāli ierīkotām vietām, kuras nodrošina uguns tālāku neizplatīšanos, izņemot ugunscurus ciršanas atlieku sadedzināšanai atbilstoši meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem;

8.6. dedzināt meža zemsedzi, izņemot īpaši aizsargājamo biotopu atjaunošanas pasākumus, par kuru veikšanu ir saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja un rakstiski informēta par ugunsdrošību un ugunsdzēsību atbildīgā institūcija;

8.7. nosusināt purvus, mežaudzes slapjās minerālaugsnes un slapjās kūdras augsnēs;

8.8. lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svini;

8.9. uzstādīt vēja elektrostacijas;

8.10. rīkot autosacensības, motosacensības un velosacensības, rallijus, treniņbraucienus, izmēģinājuma braucienus, kā arī rīkot ūdensmotosporta un ūdensslēpošanas sacensības, Nacionālo bruņoto spēku un zemessargu mācības;

8.11. ierīkot purvos dzērveņu plantācijas;

8.12. veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta ezeru krasta līnija un gultne, izņemot

ūdenstecēm un ūdenstilpēm piegulošo teritoriju dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanu;

8.13. iegūt derīgos izrakteņus;

8.14. veikt darbības, kas veicina augsnes erozijas attīstību;

8.15. mainīt zemes lietošanas kategoriju, izņemot ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:

8.15.1. īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanu;

8.15.2. ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju un rekonstrukciju, ja tiek mainīts trases platums un novietojums;

8.16. būvēt hidrotehniskas būves un ierīkot meliorācijas sistēmas, veikt to rekonstrukciju un renovāciju, izņemot ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:

8.16.1. lai novērstu teritoriju applūšanu ārpus aizsargājamās teritorijas;

8.16.2. esošās ceļu infrastruktūras uzturēšanai;

8.16.3. ūdenstecēm un ūdenstilpēm piegulošo teritoriju hidroloģiskā režīma atjaunošanu;

8.16.4. īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanas pasākumu veikšanu;

8.17. ierīkot iežogotas platības savvaļas dzīvnieku turēšanai nebrīvē;

8.18. cirst kokus, kuru caurmērs 1,3 metru augstumā virs koku sakņu kakla pārsniedz 60 centimetrus, izņemot bīstamos kokus (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību vai infrastruktūras objektus);

8.19. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas organizēt brīvā dabā publiskus pasākumus, kā arī nometnes, kurās piedalās vairāk par 60 cilvēkiem;

8.20. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas ierīkot publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, maršrutus, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus, apmeklētāju centrus un informācijas centrus), izņemot tos, kas paredzēti dabas aizsardzības plānā.

9. Zemes vienību sadalīšana atļauta tikai gadījumos, ja katras atsevišķās zemes vienības platība pēc sadalīšanas nav mazāka par 10 hektāriem. Šis nosacījums neattiecas uz zemes vienībām, kas tiek atdalītas infrastruktūras un inženierkomunikāciju būvniecībai vai uzturēšanai un kuru apbūves nosacījumus nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā.

10. Meža zemēs aizliegts:

10.1. veikt mežsaimniecisko darbību no 15.marta līdz 31.jūlijam, izņemot:

10.1.1. meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus;

10.1.2. bīstamo koku ciršanu un novākšanu;

10.2. cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē;

10.3. cirst kokus kopšanas cirtē (izņemot sausos kokus), ja valdaudzes vecums pārsniedz:

10.3.1. priežu un ozolu audzēm – 60 gadu;

10.3.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadu;

10.3.3. apšu audzēm – 30 gadu;

10.4. atzarot augošus kokus mežaudzēs, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, elektropārvades un citu lineāro komunikāciju uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz ceļiem;

10.5. ierīkot jaunus mežsaimniecības (komersantu) ceļus;

10.6. atjaunot mežu stādot vai sējot;

10.7. ierīkot sietveida nožogojumus mežā;

10.8. iegūt sūnas un ķērpjus, bojājot vai iznīcinot zemsedzi;

10.9. ierīkot jaunas medījamo dzīvnieku piebarošanas lauces, kā arī ievest un izgāzt dabas lieguma teritorijā lauksaimniecības un pārtikas produktus. Ja tas nepieciešams dzīvnieku skaita regulēšanai, pieļaujama automātisko barotavu izmantošana vietās, kur tas neapdraud dabisko biotopu vai īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu saglabāšanu.

11. Ja slimību inficētie, kaitēkļu invadētie vai citādi bojātie koki rada masveidīgas kaitēkļu savairošanās draudus un var izraisīt audžu bojāeju ārpus dabas lieguma, bojātos kokus atļauts cirst sanitārajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma, kurā noteikts konkrēts apjoms šo bojāto koku izvākšanai.

12. Mežaudzēs uz hektāru saglabā ne mazāk kā 20 kubikmetru sausu stāvošu koku, svaigi vēja gāztu koku un kritalu, kuru diametrs resnākajā vietā pārsniedz 25 centimetrus. Ja to kopējais apjoms ir lielāks, vispirms saglabā resnākos kokus. Pieļaujams izvākt svaigi vēja gāztas egles, kuru apjoms pārsniedz piecus kubikmetrus uz hektāru un kuras saskaņā ar Valsts meža dienesta atzinumu var izraisīt mežaudžu bojāeju masveidīgas kaitēkļu savairošanās dēļ.

13. Sausos kokus un kritalas šo noteikumu 12. punktā minētajā apjomā, kā arī nocirstos bīstamos kokus un nocirsto koku celmus atstāj mežaudzē, lai nodrošinātu trūdošo (atmirušo) koksni kā dzīvesvietu meža ekosistēmā svarīgām sugām.

14. Uz mežaudzēm, kurās vējgāzes, vējlauzes, slimību infekcijas vai kaitēkļu invāzijas dēļ mežaudzes šķērslaukums kļuvis mazāks par kritisko šķērslaukumu un vēja gāztie, bojātie, sausie stāvošie koki un kritalas netiek izvākti, neattiecina meža atjaunošanas un jaunaudžu kopšanas prasības.

15. Kopšanas cirtē uz cirsmas hektāru saglabā vismaz 15 dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus (ekoloģiskos kokus), vispirms saglabājot resnākos (koku caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru) ozolus, liepas, priedes, ošus, gobas, vīksnas, melnalkšņus un kļavas. Ja šādu koku mežaudzē nav, vispirms saglabā apses un bērzus, kā arī kokus ar lieliem un resniem zariem, dobumainus kokus un kokus ar deguma rētām.

16. Vienlaidus vējgāzes vai vējlauzes gadījumā, ja teritorija atrodas esošas ceļa infrastruktūras tuvumā, ir iespējama bojāto koku izvākšana, saskaņojot ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

6. Izmantotie informācijas avoti

1. Āboliņa A., 2002. Latvijas sūnu saraksts un izplatības novērtējums.
2. Ainavu aizsardzība. Nozares pārskats rajona plānojuma izstrādāšanai. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 2000. 27-33 lpp.
3. Auniņš A. (red), 2010. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. Latvijas Dabas fonds, Rīga. 320 lpp.
4. Baroniņa V., 1992. Populārzinātniskā Latvijas Sarkanā grāmata. Augi. Rīga. 140 lpp.
5. Barsevskis A., Valainis U., Bicevskis M., Savenkovs N., Cibulskis R., Kalnins M., Strode N. 2004. Faunistic records of the beetles (Hexapoda: Coleoptera) in Latvia. 1. *Acta Biol. Univ. Daugavp.*, 4 (2): 93 – 106.
6. Barševskis A., Janovska M., Aksjuta K., Cibulskis R., 2009. Faunistic records of the beetles (Hexapoda: Coleoptera) in Latvia. 3. *Acta Biol. Univ. Daugavp.*, 9(2): 139 – 159.
7. Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats. Group of Experts on the Conservation of Amphibians and Reptiles. Report. Strasbourg, 2006., 25. lpp.
8. Fatare I., 1992. Latvijas floras komponentu izplatības analīze un tās nozīme augu sugu aizsardzības koncepcijas izstrādāšanā. Vides aizsardzība Latvijā, 3, 259 lpp.
9. Gavrilova G., Šulcs V. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora. Taksonu saraksts. Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, Rīga. 135 lpp
10. Kabucis I., 2004. Biotopu rokasgrāmata. Latvijas Dabas fonds, Rīga. 160 lpp.
11. Kabucis I. (red.), 2001. Latvijas biotopi. Klasifikators. Latvijas Dabas fonds, Rīga. 96 lpp.
12. Kalna pagasta teritorijas plānojums 2005.-2017. SIA „Reģionālie projekti”, Rīga, 2005.
13. Kalniņš M. 2008. Protected Aquatic Insects of Latvia – *Leucorrhinia albifrons* (BURMEISTER, 1839) and *L. caudalis* (CHARPENTIER, 1840) (Odonata: Libellulidae) - Latvijas entomologs, 45: 5-13.
14. Latvijas daba I, 1994. Enciklopēdija. Preses nams, Rīga. 37.-38. lpp.

15. Lielupes upju baseinu apsaimniekošanas plāns 2010.-2015. gadam. Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, Rīga, 2009.
16. Mākslīgie un stipri pārveidotie virszemes ūdensobjekti Latvijā. Noslēguma ziņojums. SIA „Estonian, Latvian&Lithuanian Environment”, 2007
17. Nikodemus O. u.c., 2008. Augsnes ilgtspējīga izmantošana un aizsardzība. LU Akadēmiskais apgāds, Rīga. 130.-131.lpp.
18. Opermanis O. (red.), 2002. Aktuāli savvaļas sugu un biotopu apsaimniekošanas piemēri Latvijā. DANCEE, Rīga. 49.-56. lpp.
19. Projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” lauka darba anketas, 2001.
20. Rudzīte M. (1999). Latvijas zemesgliemeži. Rīga: Gandrs, 147 lpp.
21. Rudzīte M., Dreijers E., Ozoliņa-Moll L., Parele E., Pilāte D., Rudzītis M., Stalažs A. 2010. Latvijas gliemji: Sugu noteicējs. A Guide to the Molluscs of Latvia. LU Akadēmiskais apgāds, Rīga, 252 lpp.
22. Spuris Z. 1984. Latvijas kukaiņu katalogs. 5. Koksngrauži (Cerambycidae). Latv. Entomol. 27: 5 – 31.
23. Viesītes pilsētas ar lauku teritoriju teritorijas plānojums 2006.-2018. SIA „Reģionālie projekti”, Rīga, 2006.

Interneta informācijas avoti:

www.daba.gov.lv
www.ezeri.lv
www.latvijasdaba.lv
<http://latvijas.daba.lv>
www.lvgma.gov.lv;
www.ornitofaunistika.com;
www.vidm.gov.lv;